

РЕЗЮМЕТА

на представените за рецензиране научни трудове, които не повтарят представените за придобиване на академична длъжност „доцент“ в ПН 3.9 Туризъм от доц. д-р Красимира Светославова Станева, кандидат по конкурс за заемане на академична длъжност „професор“ към катедра „Мениджмънт и алтернативен туризъм“, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.9. Туризъм, научна специалност „Икономика и управление“, по дисциплината „Здравен, балнео и СПА туризъм“

НАУЧНИ ТРУДОВЕ, ПРЕДСТАВЕНИ ЗА РЕЦЕНЗИРАНЕ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА АКАДЕМИЧНА ДЛЪЖНОСТ „ПРОФЕСОР“ В ПН 3.9 ТУРИЗЪМ

I. МОНОГРАФИИ

59. Станева, К. 2017. Управление на горския рекреационен туризъм в Община Троян. Авангард Прима CD, 134 с., ISBN 978-619-160-840-9. Научен рецензент: доц. д.н. Бистра Димитрова. **COBISS.BG-ID 1282301924.**

Abstract:The presented study concerns the territory of the municipality of Troyan, focusing on the resort area "Beklemeto". The survey was conducted in the period 2014-2016. He developed his own methodology for integrated assessment of the bioclimatic potential of a district. The natural and anthropogenic resources of the municipality of Troyan are described and the tourist profile is defined. The issue of the development of forest recreational tourism in the country, which is directly related to the geomedical assessment of environmental components for recreational tourism, is considered for the first time. The traditional tourist destination was modeled in an innovative way to improve the quality of the tourist product offered in the area. A model for the balanced development of forest recreational tourism in the municipality of Troyan was developed.

Резюме: Представеното проучване засяга територията на община Троян, като е с фокус върху курортната местност "Беклемето". Проучването е проведено през периода 2014-2016 г. Разработена е собствена методика за интегрална оценка на биоклиматичния потенциал на района. Направена е детайлна характеристика на природните и антропогенните ресурси в Община Троян и е определен профила на туриста. За пръв път се разглежда възможността за развитие на горски рекреационен туризъм в страната, което е в пряка връзка с геомедицинска оценка на компонентите на околната среда за целите на рекреационния туризъм. Моделирана е традиционна туристическа дестинация по иновативен начин с цел подобряване качеството на предлагания туристически продукт в района. Разработен е модел за балансирано развитие на горски рекреационен туризъм в община Троян.

60. Станева, К. 2017. Управление на горския рекреационен туризъм в Община Троян. Второ, допълнено издание. Авангард-Прима. 131 с. ISBN 978-619-160-841-6. Научен рецензент: доц. д.н. Бистра Димитрова. **COBISS.BG-ID 1282955236.**

Abstract: The second supplemental edition of the "Management of Forestry Recreational Tourism in Troyan Municipality" is structured in IX chapters. The content is optimized and our focus is on assessing the prerequisites for development of a balanced combined tourist product in the municipality of Troyan, directly related to the intentions of the local community. In three separate additional chapters, a detailed analysis and assessment of the tourism sector in Troyan municipality (VI chapter) is presented, the opportunities for balanced use of the tourism resources in Troyan Municipality (VII chapter) are presented, including a medical and social evaluation of the spa sector in the region, which has a strong tourist footprint in the local economy. The author's point of view of building a municipal tourist identity, which is directly related to the management of SPA and mediacaal SPA tourism as an additional specialized service characteristic of the area (chapter VIII), is presented as an additional chapter. The applied system approach provides a real opportunity for science-based implementation of best practices in the field of tourism management in forest conditions. Chapter IX assesses the conditions and the possibilities for modeling of ecotourism destinations with additional tourist service - forest

recreation package in Troyan Municipality. The proposed organizational chart of recreational tourism is in line with the estimated natural tourism resources. The possibilities for incorporating suitable elements of cultural and historical nature and geological and natural landmarks, which are within the nature reserves "Kozia stena", "Steneto" and "Severen Djandem" are analyzed. The region's emblematic areas, which are recognizable as individual routes, are included in package tourism, which focuses on developing and maintaining a sustainable tourist product.

Резюме: Второто допълнено издание на „Управление на горския рекреационен туризъм в Община Троян” е структурирано в IX глави. Съдържанието е оптимизирано, като вниманието ни е съсредоточено върху оценка на предпоставките за развитие на балансиран комбиниран туристически продукт в община Троян, пряко свързан с намеренията на местната общност. В три самостоятелни допълнителни глави се прави детайлен анализ на оценка на туристическия сектор в община Троян (VI глава), представят се възможностите за балансирано използване на туристическите ресурси в Община Троян (VII глава), с включена медико-социална оценка на балнеотуристическия сектор в района, който има своя сериозен туристически отпечатък в местната икономика. Като самостоятелна глава е отделено авторското разбиране за изграждане на Общинска туристическа идентичност, която е пряко свързана с управление на балнеологичния и СПА туризма като допълнителна специализирана услуга, характерна за района (VIII глава). Приложеният системен подход дава реална възможност за научно обосновано прилагане на най-добри практики в сферата на управление на туризъм в горски условия. В глава IX са оценени условията и са разгледани възможностите за моделиране на екотуристически дестинации с допълнителна туристическа услуга – горски рекреационен пакет в Община Троян. Предложената органиграма на рекреационния туризъм е съобразена с оценените природни туристически ресурси. Анализирани са възможностите за вграждане на подходящи елементи от културно-исторически характер и геоложки и природни забележителности, които са в пределите на природните резервати „Козята стена”, „Стенето” и „Северен Джандем”. Емблематичните за района местности, туристически разпознаваеми като самостоятелни маршрути са включени в пакетно туристическо предлагане, с което се насочва вниманието към разработване и поддържане на устойчив туристически продукт.

61. Димитрова, Б. /науч. ред./ Вл. Степович, Б. Пенева, Т. Стивънс, Ал. Наумовски, М. Полименов, К. Станева и др., 2018. Социална значимост на уелнес (wellness) културата : сравнителен анализ по данни от научни изследвания на Галъп интернешънъл (Gallup International). София: Авангард прима, 2018 . 117 с. ISBN 978-619-160-989-5. Авторско участие 55 стр. COBISS.BG-ID 1286711780.

Abstract: The results of an international study, within the framework of an international educational project "WELVET PROJECT No 2016-1-BG01-KA202-023690", which focuses on taking into account the impact of Wellness culture on the labor market. The need to create a new profession in the EU "Wellness instructor" is justified by the analysis of the changes that occurred in the Balkan countries as a result of the development of the wellness concept. These studies are compared with the data from Estonia, Austria and Wales, which contributes to clarifying the realities of the requirements of the Bologna Convention. Educational standards focus on what people need to learn, how they will learn it, and how the quality and content of learning will be assessed. Therefore, the main interest is formulated from the point of view of the contribution (subject, curriculum, teaching methods, processes and assessments). Educational standards are usually presented as training specifications and qualification specifications. Professional standards are affected by the way education standards are written but have their specifics. Innovative programs for training and acquisition of professional competence are proclaimed: "Wellness instructor".

Резюме: Разгледани са резултатите от международно проучване, в рамките на международен образователен проект „WELVET PROJECT No 2016-1-BG01-KA202-023690”, което се фокусира върху отчитане на влиянието на уелнес културата върху пазара на труда. Необходимостта от създаване на нова професия в ЕС „уелнес инструктор” е аргументирана с анализа на промените, настъпили в балканските страни в резултат от развитието на уелнес концепцията. Тези проучвания са съпоставени с данните от Естония, Австрия и Уелс, което допринася за изясняване на реалностите, свързани с изискванията на Болонската конвенция. Образователните стандарти се фокусират върху това, което хората трябва да научат, как ще го научат и как ще се оценяват качеството и съдържанието на обучението. Ето защо основният интерес се формулира от гледна точка на приноса (предмет, учебна програма, методи на преподаване, процеси и оценки). Образователните стандарти обикновено се представят като спецификации за обучение и спецификации за квалификация. Професионалните стандарти са повлияни от начина, по който са написани образователните стандарти, но имат своята специфика. Предложени са иновативни програми за обучение и придобиване на професионална компетентност: „уелнес инструктор”.

II. УЧЕБНИЦИ И УЧЕБНИ ПОСОБИЯ

62. Станева, К. 2017. Моделиране на туристически дестинации. Изд. Авангард Прима. 98стр. ISBN 978-619-160-843-0. Второ допълнено издание. Научен рецензент: доц. д-р инж. Емил Кичуков.

Abstract: The exercise book is intended for students who are trained in the field of tourism and specialists interested in promoting of innovative tourism products based on the rich natural and cultural heritage. The exercise book is a second revised and completed edition, which is in line with the curriculum of the Bachelor's degree in Tourism and structured in eight chapters. The rich examples of good practices are related to the latest developments in tourism destination modeling, focusing on health and SPA tourism. The content of the thematic tasks helps students in learning the material and provoking them to develop their own tourist destinations. Special attention is paid to marketing, advertising, positioning of the tourist destination. The interest of the students is aimed at building virtual tourist destinations. The applications are with rich photo material, which is designed for students to work independently. Attention is paid to the "Modeling of international tourist destinations on given" road maps and photo material "where the diversity goes from rafting destinations through creative with cultural and historical content, eco destinations with combined tourism supply.

Резюме: Учебното пособие е предназначено за студенти, които се обучават в областта на туризма и специалисти, проявяващи интерес към промотиране на иновативни туристически продукти, базирани на богатото природно-културно наследство. Пособието е второ преработено и допълнено издание, което е съобразено с учебния план за бакалавърска степен в направление „Туризм“ и структурирано в осем глави. Представените богати примери за добри практики са отражение на последните новости в моделирането на туристически дестинации, насочени към здравия и в частност СПА туризма. Съдържащите тематични задачи целят да подпомогнат студентите в усвояване на учебния материал и ги провокират към разработване на собствени туристически дестинации. Специално внимание е отделено на маркетинг, реклама, позициониране на туристическата дестинация. Интересът на студентите е насочен към изграждане на виртуални туристически дестинации. Приложенията са с богат снимков материал, който е предназначен за самостоятелна работа на студентите. Отделено е внимание на „Моделиране на международни туристически дестинации по зададени «пътни карти» и снимков материал“, където многообразието преминава от рафтинг дестинации през креативни с културно-историческо съдържание, екодестинации с комбинирано туристическо предлагане.

63. Станева, К. 2017. Моделиране на туристически дестинации. Изд. Авангард Прима. (CD), 89 с. ISBN 978-619-160-842-3. Научен рецензент: доц. д-р инж. Емил Кичуков.

Abstract: The exercise notebook is intended for students studying the specialty "Alternative Tourism" at the University of Forestry. It is structured in three parts, each of which has a specific education purpose. In Chapter One: "Modeling of tourist destinations" is presented the terminological and conceptual basis of the education course, the content of the tourist destination is determined, the natural and anthropogenic tourist resources are evaluated, the algorithm for construction of the tourist destination and basic techniques for managing the same. In the applied part (Chapter Two), models of successful tourist destinations are presented and the geo-medical destinations in Bulgaria, developed by the Bulgarian Association of Geomedicine and Geotherapy, have been approved. The learning of the teaching material is related to Chapter Three, which is designed to support the students' own work. It discusses the principles of modeling of specialized tourist destinations - palonthological, SPA, balneotherapy and international tourist destinations, built on given photo material. The exercise book assists the successful learning of the lecture material.

Резюме: Учебното пособие е предназначено за студенти, изучаващи специалност „Алтернативен туризъм“ в ЛТУ. Структурирано е в три части, всяка от които има специфична цел. В Глава първа: „Моделиране на туристически дестинации“ се представя терминологично-понятийната база на едноименната учебна дисциплина, определя се съдържанието на туристическата дестинация, прави се оценка на природните и антропогенните туристически ресурси, представя се алгоритъмът на изграждане на туристическата дестинация и основни похвати за управление на същата. В приложната част /Глава втора/ са представени модели на успешни туристически дестинации, като са апробирани геомедицинските дестинации в България, разработени от Българската асоциация по геомедицина и геотерапия. Пълноценното усвояване на учебния материал е свързано с Глава трета, която е предназначена да подпомогне самостоятелната работа на студентите. В нея се разглеждат принципите на моделиране на специализирани туристически дестинации - палеонтологическа, СПА, балнеотерапевтична и международни туристически дестинации, изградени по зададен снимков материал. Учебното пособие подпомага успешното усвояване на лекционния материал.

64. Станева, К. 2017. Въведение в здравия туризъм, ISBN 978-619-160-844-7. Изд. Авангард Прима

Abstract: The textbook (184 pp) is intended for students who study in the Tourism field. It is suitable for specialists working in the sphere of health and SPA tourism as well as for all who are interested in the topics of Wellness, Wellbeing and SPA tourism. The developed learning material is presented in IX chapters, a conclusion and proposals for additional students activity in a library. The introduction of medical SPA tourism has been made through the appropriate form, its historical development, the terminological and conceptual basis, the author's vision for a health tourism system in line with the recent leading trends, the classification of the mineral waters used for balneotherapy and the introduction of peloid therapy as an element of health tourism. The main chapters deal with the main themes related to Wellness and SPA tourism, as well as the development of the SPA concept and the state of the sector in the Republic of Bulgaria. An integral part of the curriculum is an introduction to geotherapy and geomeditical tourism development. The State requirements for the functioning of SPA, medical SPA and Wellness centres are described. Some prerequisites for development of health tourism and an author's conceptual model for development of medical SPA tourism are presented. Some innovative applications in the area of health tourism as concepts for development of GeoWellness, Eco SPA and well promoted health tourism product - geomeditical tourism were explained. Special information about standards and practices for health risk control and quality management at SPA centres has found a place.

Резюме: Учебникът в обем от 184 стр. е предназначен за студенти, които се обучават в направление „Туризм“. Подходящ е за специалисти, работещи в сферата на здравния и СПА туризма, както и за всички, които проявяват интерес към разглежданите теми от уелнес, уелбийнг и СПА туризма. Разработеният учебен материал е представен в IX глави, заключителна част и предложения за самостоятелна работа в библиотека. Чрез подходяща форма е направено въвеждане в балнеологичния /медицъл СПА/ туризъм, като е представено неговото развитие в исторически аспект, терминологично-понятийната база, авторското виждане за система на здравния туризъм, съобразено с актуалните водещи тенденции, представена е класификация на минералните води, ползвани за балнеотерапия и са дадени основите на пелоидотерапията като елемент на здравния туризъм. В самостоятелни глави са разглеждани основни теми, свързани с уелнес и СПА туризма, като е представено и развитието на СПА концепцията и състоянието на сектора в Р България. Самостоятелна част от учебния материал е въведение в геотерапията и развитие на геомедицинския туризъм. Изискванията за откриване, функциониране и сертифициране на туристически обекти, в които се предлагат балнеолечебни и СПА услуги са разглеждани в необходимия обем, като е включена и част, в която се представят тенденциите в развитие на балнеологичния туризъм. В тази връзка са разработени предпоставки за развитие на здравния туризъм в нашата страна и представен авторски идеен модел за развитие на медицъл СПА туризма, което е в пряка връзка с иновативните подходи в сектора и представяне на концепции за развитие на Геоуелнес, еко СПА и са описани реализирани специализирани здравнотуристически продукти- геомедицински туризъм. Засегнати са и теми, с необходимостта от въвеждане на единни стандарти и практики за контрол на здравния риск и управление на качеството в обектите, предлагащи здравнотуристически услуги в страната.

- 65. Станева, К.** 2017. Въведение в здравния туризъм. Балнеологичен, уелнес и СПА туризъм. Второ допълнено издание. Изд. Авангард Прима, 187 с. ISBN 978-619-160-845-4. Научен рецензент: проф. д-р Емил Маринов, дм, д.н.

Abstract: The textbook is a second revised and supplemented edition in which the teaching material is presented in XIII chapters. It is in line with the content of the curriculum for health, balneology and SPA tourism, intended for students undergoing Bachelor's degree, specialty "Alternative Tourism" at the University of Medicine and Pharmacy. The additional themes developed are related to the quality of life and its place in health tourism, the indicators for assessing the quality of life in the context of the changing ideas for the development of wellness and health culture in the population, the policy for quality management of the health- tourism services and the opportunities that health tourism has to improve public health. The establishment of a sustainable organizational structure for the development and management of health / spa, wellness and spa / tourism is determined by the socio-economic conditions and the realization of the advantages of applying innovative approaches in this sector based on the introduction and maintenance of standardization in sector and a balanced use of natural resources for recreation.

Резюме: Учебникът е второ преработено и допълнено издание, в което учебният материал е представен в XIII глави. Съобразен е със съдържанието на учебната програма по дисциплината Здравен, балнеологичен и СПА туризъм, предназначена за студенти, обучаващи се в ОКС „Бакалавър“, специалност „Алтернативен туризъм“ в ЛТУ. Допълнителните теми, които са разработени са свързани с качество на живота и мястото му в здравния туризъм, индикаторите за оценка на качеството на живот в контекста на променящите се идеи за развитие на уелнес и здравна култура в населението, политиката за управление на качеството на здравнотуристическите услуги и възможностите, които има здравният туризъм за подобряване на общественото здраве. Създаването на устойчива организационна структура за развитие и управление на здравния

/балнеологичен, уелнес и СПА/ туризъм се определя от социално-икономическите условия и от осъзнаването на предимствата от прилагане на иновационни подходи в този сектор, които се базират на въвеждане и поддържане на стандартизация в сектора и балансирано усвояване на природните ресурси за рекреация.

66. Маринов, Ем., **К. Станева**, 2017. Основи на масажа. ISBN: 9789540742816. Унив. Изд. „Св. Климент Охридски”. 172 стр. COBISS.BG-ID 1282290660

Abstract: The textbook is intended for students who are in the field of public health and health tourism. It offers scientifically-based information on the impact of massage on the organs and systems of the body, indications and contraindications for its application. Particular attention is paid to future health specialists, including SPA and Wellness tourism, which informs them about the nature of the massage as well as all the necessary hygienic requirements for its performance. Specialized information about the SPA oils and ointments used in SPA and SPA industry is available. Various methods and techniques of massage are presented, describing apparatus, sports, classical, cosmetic and general massage. The rich information is accompanied by a photographic material that complements the visual presentation of massage techniques.

Резюме: Учебникът е предназначен за студенти, които се подготвят за реализация в областта на общественото здраве и здравния туризъм. Той предлага научноиздържана информация относно влиянието на масажа върху органите и системите на организма, показания и противопоказания за прилагането му. С особено внимание е разгледан материал, насочен към бъдещите специалисти в областта на здравния, в т. ч. СПА и уелнес туризъм, който ги информира както за същността на масажа, така и за всички необходими хигиенни изисквания за неговото провеждане. В достъпен вид е поднесена специализирана информация относно прилаганите в СПА и бوتي СПА индустрията масажни масла и мази. Представени са различни методики и техники на провеждане на масаж, като са описани апаратен, спортен, класически, козметичен и общ масаж. Богатата информация е съпроводена със снимков материал, допълващ визуалното представяне на масажните техники.

67. Вачкова, Ел., **К. Станева**, К. Колова, Ю., Обретенова, Т., Бояджиева, Т., Дянкова, А., Качармазова, К., Тасина, В. 2018. Управление на човешките ресурси. Изд. къща ЛТУ, 259 с. ISBN 978-954-332-169-8. Научни рецензенти: проф. д-р Маргарита Атанасова, доц. д-р Валентин Василев.

Abstract: The textbook is intended for students who are trained in Bachelor's and Master's degrees in Business Administration and Alternative Tourism at the University of Forestry. The textbook is structured in three parts, each of which includes logically linked chapters. They present key topics: external and internal organizational environment for HR management, HR planning and strategic management, labor relations, health and safety work conditions. The standards of professional competence and the competent approach to HR management are described.

Резюме: Учебникът е предназначен за студенти, които се обучават в бакалавърска и магистърска степен на специалностите „Стопанско управление” и „Алтернативен туризъм” в ЛТУ. Изданието е структурирано в три части, всяка от които включва логически свързани глави. В тях се представят ключови теми: външна и вътрешна организационна среда за УЧР, планиране и стратегическо управление на ЧР, трудови отношения, здраве и безопасност на условията при труд. Разгледани са стандартите за професионална компетентност и компетентностният подход в управлението на ЧР.

68. Вачкова, Ел., **К. Станева**, Ю. Колова, Т. Обретенова, Т. Бояджиева, А. Дянкова, К. Качармазова, В. Тасина, 2018. Управление на човешките ресурси. [Електронен ресурс] Изд. къща ЛТУ, ISBN 978-954-332-169. COBISS.BG-ID 1286721764.

Abstract: The e-text resource of the textbook contains 18 themes that follow the thematic content presented on paper. In essence, they are completing the textbook. 18 presentations related to all chapters of the paper version in Bulgarian and English also, video test and self-assessment videos based on Blackboard electronic platform are used for students' training.

Резюме: В електронния ресурс на учебника се съдържат 18 разработени теми, които следват тематичното съдържание, представено на хартиен носител. По същество те го допълват посредством разработени 18 презентации на български и английски език съответно към всички глави от хартиената версия, видео материали за работа с тестовете и тестове за самооценка, базирани на работа с електронната платформа Black board, която е инструмент за електронно обучение в ЛТУ.

69. Станева, К. 2017. Балнеологичен туризъм. – електронен ресурс, чрез платформа за електронно

обучение Blackboard Learn на ЛТУ

Abstract: The e-lecture's course is intended for students who are trained in Bachelor's and Master's degrees in Alternative Tourism at the University of Forestry. The e-resource is structured in 15 parts, each of which includes logically linked chapters. The introduction of medical SPA tourism /balneological/ has been made through the appropriate form, its historical development, the terminological and conceptual basis, the author's vision for a health tourism system in line with the recent leading trends, the classification of the mineral waters used for balneotherapy and the introduction of peloid therapy as an element of health tourism.

Резюме: Е-лекционният курс е предназначен за студенти, които се обучават в бакалавърска и магистърска степен по алтернативен туризъм в Лесотехническия университет. Електронният ресурс е структуриран в 15 части, всяка от които включва логически свързани теми. Те дават представа за основни балнеологични техники, качество на минералните води, класификация на минералните води и примерни дестинации.

70. Станева, К. 2017. СПА туризъм. – електронен ресурс, чрез платформа за електронно обучение Blackboard Learn на ЛТУ

Abstract: The e-resource is developed according to main lecture's course as an e-tool for distance education. The State requirements for the functioning of SPA, medical SPA and Wellness centres are described. Some prerequisites for development of health tourism and an author's conceptual model for development of medical SPA tourism are presented. Some innovative applications in the area of health tourism as concepts for development of GeoWellness, Eco SPA and well promoted health tourism product - geomedical tourism were explained. Special information about standards and practices for health risk control and quality management at SPA centres has found a place.

Резюме: Електронният ресурс е разработен в съответствие с основния лекционен курс като е-инструмент за дистанционно обучение. Описани са държавните изисквания за функционирането на СПА, СПА и СПА центровете. Представени са някои предпоставки за развитие на здравния туризъм и авторски концептуален модел за развитие на лечебния СПА туризъм. Бяха обяснени някои иновативни приложения в областта на здравния туризъм като концепции за развитие на GeoWellness, Eco SPA и добре популяризиран продукт за здравен туризъм - геомедицински туризъм. Специална информация за стандартите и практиките за контрол на здравните рискове и управление на качеството в СПА центрове е намерила място.

III. НАУЧНИ СТАТИИ

71. Palamarev, E., Staneva, K. 1995. On some characteristics of the macroflora of the Paleogene rocks in the Grabe of Polkovni(5-6), 113-125

Abstract. The results of an ichnophytologic study of the Paleogene deposits in the Polkovnik Serafimovo graben (Central Rhodopes) are summarized. Fifty one species belonging to 23 families and 38 genera are established. The species *Dewalquea fraxinifolia* and *Platanus neptuni* are of significant stratigraphic importance. Some paleoecologic and biostratigraphic comments on the palaeoflora are made. Geologic age of the fossil-bearing sediments is probably Early Oligocene.

Резюме: Представени са резултатите от ихнофитологичните изследвания на палеогенски седименти в района на Полковник Серавимовския грабен. Описани са 23 семейства, 38 рода и е доказан видът *Pl. Neptuni* и *D. fraxinifolia*, с които се разширява ареала им на разпространение в Източна Европа.

72. Palamarev, E., G. Kitanov, K. Staneva, V. Bozakov, 1999. Fossil flora from Paleogene sediments in the northern area of the Mesta Graben in the Western Rhodopes. I. Systematics. *Phytologia Balcanica*, ISSN: 1310-7771, vol. 5(2-3), 3-25.

Abstract: A floristic, paleoecological and biostratigraphic analysis was made of the fossil flora from Eleshnitsa locality in the western most part of the Rhodopi Mts. Four types of paleocoenoses were differentiated, with the most important role assigned to the hygromesophytic to mesophytic forest communities and the coastal palm communities. The vegetation represented a transition from notophyllous broad-leaved evergreen forest to mixed mesophytic, or microphyllous broad leaved evergreen sclerophyllous forest. Stratigraphically, the flora was divided into two early-age floristic complexes: 1. *Acrostichum lanzaeanum* - *Persea palaeomorpha* - *Sabal longirachis* complex and 2. *Cyclosorus dalmaticus* - *Eotrigonobalanus furcinervis* - *Laurophyllum acutumontanum* complex. The first belonged to Late Eocene and the second to Early Oligocene

Резюме: Палеофлората от находище Елещница е проучена като е направен флористичен, палеоекологичен и биостратиграфски анализ. Четири типа палеоценози са определени, като са доказани хигромезофитни и мезофитни горски видове, както и палмови съобщества. Представителите на палеофлората са от вечнозелени склерофитни гори. Възрастта е датирана по следните маркери: 1. *Acrostichum lanzaeanum* - *Persea palaeomorpha* - *Sabal longirachis* complex and 2. *Cyclosorus dalmaticus* - *Eotrigonobalanus furcinervis* -

Laurophyllum acutimontanum complex. Тя се свързва с късен еоцен и ранен олигоцен.

73. Станева, К., 1999. Влияние на антропогенните геоложки процеси върху качествата на почвата. Геология и минерални ресурси, 7-8, 38-39.

Abstract: The behavior of soils under the influence of the different geological processes is due to their physical and chemical properties. There are different zones with potential ecological risk for public health with connecting to oil and gas prospecting activity, underground infrastructure, oil and gas stations, mining activity etc.

Резюме: Поведението на почвата под влияние на различни геоложки и антропогенни дейности се свързва с нейните физикомеханични и химични свойства. Отделени са няколко различни зони на въздействие, които се свързват с добив на нефт и газ, минни изработки, изграждане на подземна инфраструктура, съхранение и пренос на нефтопродукти и т.н. Те са зони с повишен екологичен риск за населението.

74. Станева, К. 1999. Палеоклиматична реконструкция на Смолянския палеогенски басейн. Лесовъдска мисъл, 3(5), 65-72

Abstract: The paleo-climatic situation in the Smolyan Palaeogene Basin was reconstructed, using data from fossilized plants found in different paleofloradeposits (layers). The Paleogene rocks were formed in subtropical climatic conditions, characterized by two dominant periods: dry and hot, marked by *Platanus neptunii* and warm and damp, fixed by *Lauraceae* and *Dolystostrobis*.

Резюме: Възстановена е палеоклиматичната обстановка в Смолянския палеогенски басейн, като са използвани данни от фосилната флора, установени във флороносни пластове. Палеогенските скали са се образували в субтропични климатични условия, характеризирани с два доминиращи периода: сух и горещ, маркиран от *P.neptunii* топъл и влажен: *Lauraceae* и *Dolystostrobis*.

75. Palamarev, E., G. Kitanov, V. Bozakov, Staneva, K. 2000. Fossil flora from Paleogene diments in the north ernarea of the Mesta Graben in the Western Rhodopes. II. Analysis and stratigraphic importance of the flora. Phytologia Balcanica, ISSN: 1310-7771 6(1), 3-11.

Abstract: A floristic, paleoecological and biostratigraphic analysis was made of the fossil flora from Eleshnitsa locality in the westernmost part of the Rhodopi Mts. Four types of paleocoenoses were differentiated, with the most important role assigned to the hygromesophytic to mesophytic forest communities and the coastal palm communities. The vegetation represented a transition from notophyllous broad-leaved evergreen forest to mixed mesophytic, or microphyllous broadleaved evergreen sclerophyllous forest. Stratigraphically, the flora was divided into two early-age floristic complexes: 1. *Acrostichum lanzaeanum*- *Persea palaeomorpha* - *Sabal longirachis* complex and 2. *Cyclosorus dalmaticus* - *Eotrigonobalanus furcinervis* - *Laurophyllum acutimontanum* complex. The first belonged to Late Eocene and the second to Early Oligocene.

Резюме: Извършен е флористичен, палеоекологичен и биостратиграфски анализ на фосилната флора от местността Елешница в най-западната част на Родопите. Четири вида палеоценози са диференцирани, като най-важната роля е поставена на хигромезофитните към мезофитните горски общности и крайбрежните палмови общности. Растителността представлява преход от неотопна широколистна вечнозелена гора към смесена мезофитна или микрофилна широколистна вечнозелена склерофилна гора. Стратиграфски флората е разделена на два ранни флористични комплекса: 1. *Acrostichum lanzaeanum* - *Persea palaeomorpha* - *Sabal longirachis* и 2. *Cyclosorus dalmaticus* - *Eotrigonobalanus furcinervis* - *Laurophyllum acutimontanum*. Първият принадлежал на късния еоцен, а вторият – на ранния олигоцен.

76. Станева, К. 2001. Възстановяване на физико-географската зоналност в ургонския палеобасейн. Геология и минерални ресурси, ISSN 1310-2265-2265,4, 25-31.

Abstract. The study is concentrated on the paleogeographical conditions which have existed during the deposition of the Biogenic rocks building up the Lovech Urganian Group. By applying the methods of facies analysis several different facial zones are outlined. These are characteristic for that part of the Urganian paleobasin where the sediments of the Lovech Urganian Group have been deposited.

The model of sedimentation in the area is specified on this basis. The stability of the physico-geographical conditions existing.

Резюме: В настоящата статия са разгледани палеогеографските условия, съпътстващи отлагането на органогенни постройки в Ловешката ургонска група. Прилагайки методът на фациалния анализ са околтурени няколко различни фациални зони. Те са част от древния палеобасейн, където са се отлагали седиментите от Ловешката ургонска група. Описан е моделът на седиментацията и са определени физико-географските условия в района на проучване.

77. Станева, К. 2001. Възстановяване на палеогеографските условия, лимитиращи образуването на долнокредните органогенни постройки в Централна Северна България. Геология и минерални ресурси, ISSN 1310-2265-2265, 7, 28-32.

Abstract: A paleoecological characterization of the Urgonian paleobiocenosis is presented. The physico-geographical conditions in which the Lower Cretaceous organogenic buildups have been formed are restored. The type of carbonate platform is determined with respect to the paleobiocenosis and character of the Baramian- Aptian sea. Some different conditions are described by barrier reef system, train and deep shell in paleo basin.

Резюме: Направена е палеоекологическа характеристика на древния ургонски басейн, както са възстановени физикогеографските условия в него, които са лимитирали развитието на рифови постройки. Отделени са три зони, свързани с развитието на бариерна рифова система, рифов шлейф и дълбок шелф в палеоморето, развито в района на Велико Търново- Ловеч.

78. Станева, К. 2002. Изученост на вулканогенно-седиментните скали, разкрити в Родопския маси. Състояние и проблеми. Геология и минерални ресурси, ISSN 1310-2265-2265,7-8, 35-38.

Abstract: The information available on the study of rocks from the Rhodopean Paleogene, which represent a serious scientific and practical interest, is systematically summarized. Attention is oriented to the different directions in which the interest in these geological outcrops/deposits has developed. The 14 paleontological sites described in Paleogene Graben depression are interested as element of special thematic geo trails.

Резюме: Систематизирана е наличната информация относно изучеността на скалите от Родопския палеоген, които представляват сериозен научен и практически интерес. Вниманието е насочено към различните направления, в които се е развивал интересът към тези геоложки разкрития. Понастоящем те представляват интерес за провеждане на тематични екскурзии в описаните 14 палеонтоложки находища в грабеновите понижения на палеогенска възраст.

79. Palamarev, E., Bozukov, V., Staneva K. 2001. Paleogene macroflora of the Borino- Teshel Graben in Western Rhodopes (Southwest Bulgaria). Phytologia Balcanica, ISSN: 1310-7771, 7(3), 279-297.

Abstract: The flora has been studied of the Paleogene rocks forming the Borino-Teshel Graben in the western part of the Rhodopi Mountains. The flora-bearing layers belong to the Borino Formation. Twenty-seven plant species have been established, with prevalence of species from families Lauraceae and Fagaceae. The coenoses were mainly formed by Eotrigonobalanus furcinenis. A new species was described: Persea protobalcanica Palamarev n. sp. The flora was analyzed paleoecologically and stratigraphically.

Резюме: Палеофлора от находище Борино-Тешел с палеогенска възраст е описана. Открити и определени са 27 нови растителни палеовида за Западни Родопи които са от две големи семейства- Lauraceae и Fagaceae. Откритият нов вид Persea protobalcanica Palamarev n. sp. Допълва таксономичното разнообразие в района. Определена е възрастово и стратиграфската принадлежност на палеофлората.

80. Станева, К. 2001. Използване на палеонтоложки данни за реконструкция на палеоландшафти. Геология и минерални ресурси, ISSN 1310-2265-2265,10, 10-13.

Abstract: Paleolandscape reconstructions of marine ecosystems are study objects. An attempt is made herein to reconstruct the paleolandscape setting in which the Lower Cretaceous skeletal buildups of Central North Bulgaria were formed. Separated paleobiocenosis are used as indicators for the particular sedimentary environment. The combination of paleogeographical and paleoecological data allowed to differentiate two paleolandscape units in the study area.

Резюме: Предмет на проучването е да се приложат палеонтологически при възстановяване на палеоландшафтните обстановки в долнокредния ургонски палеобасейн. Проучените и описани палеобиоценози, разкрити в Централна Северна България дават възможност да се отделят два типа палеоландшафтни обстановки в древното море, свързани с развитието на рифови постройки, които отделят зона на шлейф и зона на закрит шелф.

81. Станева, К. 2006. Хидрохимично проучване на подземните води от района на Пловдив.

Abstract: One of the factors with a leading role in maintaining ecological balance in the geological environment is the hydrogeological factor. A hydrochemical study has been carried out on the territory of Plovdiv, five objects being taken into account. The content of copper, zink, lead, cadmium, manganese, iron etc. were examined. High level of nitrates and sulphates were detected. They are corresponding to central city zones near to gas stations

and fast food objects.

Резюме: Направен е анализ на качеството на подземните води в района на Пловдив, които се ползват за напояване. Проучени са пет различни водоизточника, които са разположени в индустриална, централна, аграрна и учебна зона. Анализирани са съдържанието на тежки метали, сулфати и нитрати в подземните води. Завишени стойности на нитрати и сулфати, свързани с измивното действие на детергентите установени в централната градска част, където са концентрирани обекти за бързо хранене.

82. Staneva, K. 2007. Geochemical monitoring of groundwater used by petrol stations in the region of the city Plovdiv. Геология и минерални ресурси, 10, 15-17.

Abstract: A geochemical assessment of quality of underground water is done. The main results are related to some ecological problems in the city centre: the high content of BTEX and TPH near to oil and gas stations and high value of nitrites and nitrates near to education agricultural plot in Plovdiv.

Резюме: Направена е геохимична оценка на подземните води използвани за напояване в гр. Пловдив. Установени са високи стойности на въглеводороди и на нитрити и нитрати в района на учебното опитно поле на АУ Пловдив.

83. Станева, К. 2011. Геоекологична оценка на градски зони с действащи бензиностанции (район София). Геология и минерални ресурси, ISSN 1310-2265-2265,6, 28-32.

Abstract: The quality of the environment is directly related to the type of disease in a given area. The underground waters and soils in the region of Sofia, which is defined as a heavily urbanized area, have been examined. A chemical analysis of the samples was carried out in a certified Austrian laboratory. A hydrogeological characterization was made and the results of the chemical studies were analyzed. High levels of volatile aliphatic hydrocarbons and BTEX have been found in both groundwater and soils. These are also the representative business hotels of Sofia.

Резюме: Качеството на околната среда е пряко свързано с типа на заболявания в даден район. Разгледани са подземните води и почвите в район София, който се определя като силно урбанизирана територия. Направен е химичен анализ на пробите в сертифицирана австрийска лаборатория. Направена е хидрогеоложка характеристика и са анализирани резултатите от химичните изследвания. Установени са високи съдържания на летливи алифатни въглеводороди и BTEX както в подземните води, така и в почвите. В тези зони се намират и представителните бизнес хотели на гр. София.

84. Станева, К. 2011. Оценка на риска от замърсяване в райони с бензиностанции. Геология и минерални ресурси, ISSN 1310-2265-2265,5, 30-35. Варна, Добрич.

Abstract: A study was carried out on the quality of the environmental components in the area with petrol stations, near hotel complexes - Dobrich and Varna. Soil and water samples were analyzed in an accredited Salzburg laboratory. The results obtained are indicative of a built-in ecological characteristic of water resources - an increased content of BTEX, aromatic hydrocarbons. The source of pollution is the gas stations. An remediation was recommend.

Резюме: Направено е проучване на качеството на компонентите на околната среда в район с бензиностанции, в близост до хотелски комплекси - Добрич и Варна. Анализирани са почвени и водни проби в акредитирана лаборатория Залцбург. Получените резултати са показателни за влошена екологична характеристика на водните ресурси - повишено съдържание на BTEX, ароматни въглеводороди. Основният източник на замърсяването са бензиностанциите. Предложена план за ремедиация на подземните води, с който ще се подобри тяхното качество.

85. Станева, К., Георгиев, Ч. 2011. Оценка на риска от замърсяване в райони с бензиностанции. Сб. Научни трудове, Шуменски университет, 24-29. Пазарджик, Варна.

Abstract: The risk of contamination with hydrocarbons and heavy metals of the soils and groundwater in the region of Haskovo and Pazardzhik is assessed. The study has been carried out in two stages, with chemical analysis of soil, gas, soil and water samples in regions, which are a distinctive feature: near an area of recreation and in an area with a gas station. Higher values have been established in fuel sales areas.

Резюме: Оценен е рискът от замърсяване с въглеводороди и тежки метали на почвите и подземните води в района на гр. Хасково и гр. Пазарджик. Проучването е протекло двуетапно, като са направени химични анализи на почвено-газови, почвени и водни проби в райони, които са с различна характеристика: в близост до зона за рекреация и в район с бензиностанция. Завишени стойности се установиха в зоните с

продажба на горива.

86. Станева, К., Маринов, Е. 2011. Геомедицински проблеми в урбанизирани райони с бензиностанции (Смолян). Сб. Научни трудове, Шуменски университет, 18-24.

Abstract: The effect of operating petrol stations on the components of the environment and in particular on human health. The aim is to detect the presence or absence of hydrocarbons in the environment and to make a geo-medical assessment of the existing one risk to human health. Survey data show that there is an increased geomedi- cal risk to the population. In soil samples an increased content of total hydrocarbons, and in groundwater is increased the MTBE, BTEX and VAN hydrocarbons.

Резюме: Проучен е ефекта на действащи бензиностанции върху компонентите на околната среда и по-специално върху човешкото здраве. Целта е да се установи наличие или отсъствие на въглеводороди в околната среда и да се направи геомедицинска оценка на съществуващият риск за човешкото здраве. Данните от изследването показват, че съществува повишен геомедицински риск за населението. В почвени проби се установи повишено съдържание на общи въглеводороди, а в подземните води е повишено съдържанието на МТВЕ, ВТЕХ и VAN въглеводороди.

87. Станева, К. 2012. Скрининг на подземните води в действащ търговски обект-бензиностанция. Геология и минерални ресурси, ISSN 1310-2265-2265, 7-8, 10-14.

Abstract: The study concerns the quality of groundwater in an area with a commercial fuel shop in Varna. The water samples were analyzed for the presence of TPH and BTEX. High levels of hydrocarbons have been identified, which is a health risk for the population. Nearby there are educational establishments, a residential complex with a spa center. A model of remediation has been proposed.

Резюме: Проучването засяга качеството на подземните води в район с действащ търговски обект за горива в гр. Варна. Водните проби са анализирани за наличие на ТРН и ВТЕХ. Установени са високи стойности на въглеводороди, което е здравен риск за населението. В близост се намират учебни заведения, жилищен комплекс със СПА център. Предложен е модел за ремедиация.

88. Станева, К., Георгиев, Г., Казалъкова, К. 2013. Промени в двигателните способности на деца с интелектуална недостатъчност под влияние на сензорна терапия. Сп. Физיותרapia, т. 10, кн. 3-4, 55-59.

Abstract: The study concerns the quality of groundwater in an area with a commercial fuel shop in Varna. The water samples were analyzed for the presence of TPH and BTEX. High levels of hydrocarbons have been identified, which is a health risk for the population. Nearby there are educational establishments, a residential complex with a spa center. A model of remediation has been proposed.

Резюме: Проучването засяга качеството на подземните води в район с действащ търговски обект за горива в гр. Варна. Водните проби са анализирани за наличие на ТРН и ВТЕХ. Установени са високи стойности на въглеводороди, което е здравен риск за населението. В близост се намират учебни заведения, жилищен комплекс със СПА център. Предложен е модел за ремедиация.

89. Маринов, Е., Георгиев, Г., **Станева, К.** 2014. Сравнителна характеристика на двигателните способности на деца с езикови нарушения и деца с интелектуална недостатъчност. Неврология и психиатрия, № 1, 3-10.

Abstract: The purpose of the present study is to analyze activity possibilities of DIN and children with language disorders. Methods: The test of Бруйник and Озерецкий (ВОТМР) was applied. A comparative characterization of the motor skills of mentally deficient children and children with language disorders is made. Motor disorders are observed in both groups of children. Results: Children with intellectual disability have lower motor skills than children with dyslexia. The results are indicated for significant difficulties.

Резюме: Направена е сравнителна характеристика на двигателните способности на децата с интелектуална недостатъчност (ДИН) и деца с езикови нарушения. И при двете групи деца се установяват характерни двигателни нарушения. Целта на настоящето изследване е да се направи анализ на двигателните нарушения при ДИН и при деца с езикови нарушения. Методика: Двигателните способности са изследване с теста на Бруйник Озерецкий (ВОТМР). Резултати: Децата с интелектуална недостатъчност имат по-ниски двигателни умения от децата с дислексия. Резултатите са указателни за наличие съществени трудности в изпълнението на основните двигателни умения.

90. Маринов, Е., Георгиев, Г., Станева, К. 2014. Промени във вегетативната реактивност на деца със заекване под влияние на кинезитерапия. Неврореабилитация, т. 8, № 1-2, 55-58.

Abstract: The changes in the vegetative reactivity of stuttering children were studied. Changes in heart rhythm under the influence of a kinesitherapeutic program are followed. Methodology: Changes in the vein nervous system are made on the basis of changes in heart rate. Fashion, fashion amplitude, variation range, and stress index are defined. The results of the study were processed statistically with variation analysis. Data from the study show that under the influence of kinesitherapy the parameters of the vegetative nervous system.

Резюме:Изследвани са промените във вегативната реактивност на деца със заекване. Проследени са промените в сърдечния ритъм под влияние на кинезитерапевтична програма. Методика: Промените във вегативната нервна система са направени на базата на промените в сърдечния ритъм. Определени са мода, амплитуда на мода, вариационен размах и индекс на напрежение. Резултатите от изследването са обработени статистически с вариационен анализ. Резултати: Данните от изследването показват, че под влияние на кинезитерапия се подобряват показателите на вегетативната нервна система.

91. Маринов, Е., Георгиев, Г., Станева, К. 2014. Динамика на мускулна работоспособност при деца с умствена недостатъчност. Превенция и рехабилитация, т. 8, № 1-2, 115-118.

Abstract:Absolute and relative muscle strength, static hand endurance, absolute workability and reserve capacity index have been studied. A total of 131 children aged between 8 and 11 years were studied, divided into two groups - a group consisting of 48 children with mental disabilities, a group of 83 children. The results obtained show lower performance in children with intellectual disability. It was found that in both groups of children the muscular capacity increased to 11 years of age, coinciding with pre-puberty age.

Резюме: Изследвана е абсолютната и относителната мускулна сила, статичната издръжливост на ръката, абсолютната работоспособност и индекса на резервните възможности.Изследвани са общо 131 деца на възраст от 8 до 11 години, разпределени в две групи – ЕГ съставена от 48 деца с умствена изостаналост, КГ – съставена от 83 деца в норма.Получените резултати показват по-ниски показателите при децата с интелектуална недостатъчност. Установи се, че и при двете групи деца мускулната работоспособност скокообразно се увеличава към 11 годишна възраст- което съвпада с предпубертетната възраст.

92. Станева, К., Маринов, Е. 2014. Геоекологичен анализ на урбанизирана територия с развит балнеотуризъм. Геология и минерални ресурси, 3, 12-17.ISSN 1310-2265.

Abstract: The impact of petroleum hydrocarbons to human health has been the goal of investigation. Some urban sites with oil and gas stations has observed for BTEX, TPH and MTBE contents in air, soils and underground water. There were values above the limits. High content of benzene, toluene, xylenes and total hydrocarbons exposures carried out disease's risk of blood and respiratory systems, sensory disturbances, headache . Some of them are described as a carcinogenic by WHO. A health risk for people was estimated in the impacted sites.

Резюме: Целта на изследването е въздействието на петролните въглеводороди върху човешкото здраве. Изследвани са градски обекти с разположени бензиностанции, като е проследено съдържанието на BTEX, TPH и MTBE във въздуха, почвите и подземните води. Установени са стойности над границите. Високото съдържание на бензол, тулен, ксилоли и общите експозиции на въглеводороди води до риск от заболяване на кръвта и дихателната система, сензорни нарушения, главоболие. Някои от тях са описани като канцерогенни от СЗО. В засегнатите обекти се оценява риск за здравето на хората.

93. Койчев, Кр., Маринов, Е., Станева, К. 2014. Масажът като антистресово средство. Тракийски университет. Академично издателство на Тракийски университет, 122-126. ISBN 978-954-338-077-0

Abstract: The massage has multifunctional effects on the human body - relaxing, tonic, analgesic, humoral, cosmetic, therapeutic. The purpose of this work is to study the effects of classical massage on the functional status of engaged persons in mental work. Methodology: The applied methods were: Test for the study of self-confidence, activity and mood (SAM), scale for assessment of fear and anxiety and Tapping Test. Objects: 70 students were examined, divided into two groups of 35. Results: The self-esteem, mood and activity were increased after massage. The fear, anxiety and depression were reduced. The most significant changes in functional status occurred on the second and third day after the massage. Conclusions: The classic massage causes significant changes in the functional status of persons engaged in mental work. It improves self-esteem, mood and activity. The massage reduces anxiety, fear, depression, nervous and mental tension.

Резюме: Масажът оказва многофункционално въздействие върху човешкия организъм - релаксиращо, тонизиращо, болкоуспокояващо, хуморално, терапевтично. Масажът подобрява: -хемо- и лимфодинамиката в органите и системите на организма -подобрява обменните и регенеративните процеси в кожата, мускулите и костите -повишава реактивността на организма -подпомага образуването и отделянето на биологично активни вещества – ацетилхолин, хистамин, серотонин, ендорфин. -повишава енергията на организма - регулира основните нервни процеси – възбуждане и задържане -подобрява психичното състояние, повишава работоспособността и самочувствието -успокоява ЦНС след продължителна умствена дейност Масажът пряко или косвено може да спомогне за профилактиката на редица заболявания. Масажът ускорява възстановяване на силите след трудово или друго напрежение и постига по-бързо отстраняване на умората. Той може да компенсира и някой последици от едностранните дейности, които често са причина за повишена умора, нервно психично напрежение, нарушени функционални възможности на организма и неправилна стойка. Масажът е една терапия, която няма странични ефекти на фармакотерапията – не интоксикара, не алергизира, не води до привикване и зависимост и има почти универсално приложение в рекреационната дейност.

94. Павлова, В., Станева К. 2014. Анализ и възможности за внедряване на SPA продуктови линии на основата на кристали в условията на SPA и Wellness практиките. Академично издателство на Тракийски университет, 173-180. ISBN 978-954-338-077-0.

Abstract: The aim of investigation was to research the impact of Crystal therapy on the human body in SPA and Wellness practices. Methods: The object were 30 clients of SPA centers. The special Crystal therapy SPA products using minerals were applied to all of them. A psychometric test SMS of clients and professional and customer opinion on applied SPA procedures were conducted. Results: A variational and correlative analysis of the obtained data were done. 77% of participants have well reaction to Crystal therapy and have a positive attitude to the crystal procedures. They want to try new ones. 63% of clients would gave their preference to crystal therapy and 33% of research group have not information about Bulgarian SPA centers offering Crystal therapy. Conclusion: The products using precious and semiprecious stones are well accepted and preferred by customers of SPA centers.

Резюме: Целта на изследването е да се проучи въздействието на кристалотерапията върху човешкия организъм при SPA и Wellness практиките. Изследвани са показателите, определящи спецификата и потенциала за развитие на продуктови линии използващи кристали, скъпоценни и полускъпоценни камъни и възможностите за трайното им пазарно присъствие на българския SPA туристически пазар. Обект на изследването са 30 души (12 мъже и 18 жени) редовни клиенти, които са взели участие в психометричен експеримент, целящ да се установи въздействието на предлаганите терапии върху самочувствието и настроението на клиентите, като е приложен САН тест (Досков, 1981). Вниманието бе насочено към кристалотерапии и ефективното им въздействие върху организма на клиентите. Направено е анкетно проучване сред постоянни клиенти, които често ползват SPA продукти и услуги и на такива, които не са запознати с възможностите на кристалотерапията. Данните са обработени с математико-статистически методи (вариационен и корелативен анализ). Обобщавайки получените резултати би могло да се приеме, че продуктите, използващи скъпоценни полускъпоценни камъни са добре приети и предпочитани от клиентите на SPA услуги, което би помогнало за внедряването на процедури с лечебните минерали. SPA комплексите се нуждаят от развитие на цялостна концепция при внедряването на продукти и продуктови линии на основата на кристали в условията на SPA и Wellness практиките, която да гарантира добър прием сред клиентите. Чрез разработване на собствена стратегия за промотиране на процедури със скъпоценни и полускъпоценни камъни да стимулират търсенето на този тип услуги от български и чуждестранни клиенти. Специален акцент се поставя върху качеството на използваните продукти, което да се гарантира от фирмите, които ги предлагат. От определящо значение за успешното реализиране на цялостната концепция е специализираната подготовка на кадрите, която да съответства на изискванията, както на клиентите, така и на непрекъснатата променящите се стандарти по

95. Алберт, М., Маринов, Е., Станева К. 2014. Компонентен състав на тялото на студенти със зрителни нарушения. Академично издателство на Тракийски университет, 197-203. ISBN 978-954-338-077-0.

Abstract: The body's component composition has important part in the assessment of physical development. The determination of the ratio of tissue components of the body makes it possible to assess and predict the risk of disease to determine diet and monitor of the effectiveness of the correction of body weight. The aim: to make comprehensive analysis of component composition of the body of students with visual impairment and students without visual impairments. Methods: A total 58 students - 22 students with visual impairment (13 girls and 9 boys) and 36 students (24 girls and 12 boys) without visual disturbances. The component composition is measured by J. Matiegka (1921) and Martirosov et al. (2006) . The percentage of skeletal muscle, fat and water in

the body were determined. Results: The data analysis shows that there are differences in the percentage of fat between the two examined groups. Significant differences were found in skeletal muscle mass and water content in the body. Conclusion: The body's composition of students with visual impairments is significantly different from the one of normal individuals. They have a higher percentage of fat and water in the body.

Резюме: Компонентният състав на тялото има важна роля в оценката на физическото развитие. Определянето на съотношението на тъканните компоненти на тялото дава възможност да се оцени и прогнозира рискът от заболяване, за да се определи диетата и да се наблюдава ефективността на корекцията на телесното тегло. Целта: да се направи цялостен анализ на съставния състав на тялото на учениците със зрителни увреждания и ученици без зрителни увреждания. Методи: Общо 58 ученици - 22 ученици с нарушено зрение (13 момичета и 9 момчета) и 36 ученици (24 момичета и 12 момчета) без зрителни нарушения. Композицията на компонента се измерва от J. Matiegka (1921) и Martirosov et al. (2006). Определя се процентът на скелетните мускули, мазнините и водата в тялото. Резултати: Анализът на данните показва, че има разлика в процента на мазнини между двете изследвани групи. Установени са значителни разлики в масата на скелетната мускулатура и водното съдържание в организма. Заключение: Съставът на тялото на учениците със зрителни увреждания е значително различен от този на нормалните индивиди. Те имат по-висок процент мазнини и вода в тялото.

96. Маринов, Е., Георгиев, Г., Станева, К. 2014. Сензорен профил на деца със синдром на дефицит на вниманието и хиперактивност. Академично издателство на Тракийски университет, 203-208. ISBN 978-954-338-077-0.

Abstract: ADHD is a neurobiological disorder of individual mental and behavioral development and it is characterized by persistent symptoms of ADHD. It is characterized by deficits in several sensory modalities - visual, auditory, tactile, vestibular also. The purpose is to identify violations in sensory processing in children with ADHD. Object: 84 children - 26 children with dyslexia and 58 children in the norm were examined. Methods: The sensory disturbances determination was studied by questionnaire of Dunn (1997). Results: Analysis of the results showed that children with ADHD have difficulty in many areas of sensory processing - vestibular, visual, auditory, tactile and oral treatment. The biggest violations were found in tactile and oral treatment, followed by vestibular and visual processing. Conclusion: Children with ADHD show deficits in sensory processing. Analysis of sensory deficits of these children is essential for proper organization of the rehabilitation process.

Резюме: ADHD е невробиологично нарушение на индивидуалното психическо и поведенческо развитие и се характеризира с персистиращи симптоми. ADHD. Характеризира се с дефицити в няколко сензорни модалности - визуални, слухови, тактилни, вестибуларни. Целта е да се идентифицират нарушения в сензорната обработка при деца с ADHD. Обект: Изследвани са 84 деца - 26 деца с дислексия и 58 деца в нормата. Методи: Определянето на сензорните нарушения е изследвано чрез въпросник на Dunn (1997). Резултати: Анализът на резултатите показва, че децата с ADHD имат затруднения в много области на сензорната обработка - вестибуларното, зрителното, слуховото, тактилното и оралното лечение. Най-големите нарушения са открити при тактилно и орално лечение, последвано от вестибуларна и визуална обработка. Заключение: Децата с ADHD показват дефицити в сетивната обработка. Анализът на сензорните дефицити на тези деца е от съществено значение за правилната организация на рехабилитационния процес.

97. Маринов, Е., Станева К. 2014. Адаптационни възможности на сърдечно-съдовата система на студенти с нарушение на зрението. Академично издателство на Тракийски университет, 208-213. ISBN 978-954-338-077-0.

Abstract: The adaptation capabilities of the body are the basis of modern methods for quantitative assessment of human health. Aim of the study: to determine the adaptation capabilities of the cardiovascular system to students with visual impairments. Methods: A total 58 students - 22 students with visual impairment and 36 students in the norm. Anthropological indicators - height and body mass are measured. The pulse rate, systolic and diastolic blood pressure were registered in standby state. An adaptation potential (AP) and the coefficient of efficiency of circulation were defined. Results: The survey found that students with visual impairment have a higher pulse rate and high blood pressure. Body mass is greater, but the growth is lower. The results of the analysis of PA are indicative that there is tension in the adaptation and reduction of adaptation options. Conclusions: Students with visual impairment have a lower adaptive capacity and lower durability.

Резюме: Адаптационните възможности на организма са в основата на съвременните методи за количествена оценка на човешкото здраве. Цел на изследването: Да се определят адаптивните възможности на сърдечно-съдовата система при ученици със зрителни увреждания. Методи: общо 58 ученици - 22 ученици с нарушено зрение и 36 ученици в норма. Измерват се антропологични показатели - височина и телесна маса. Степента на пулса, систоличното и диастоличното кръвно налягане се записват в режим на готовност.

Определени са адаптивният потенциал (АП) и коефициентът на ефективност на циркулацията. Резултати: Проучването установи, че учениците с увредено зрение имат по-висока честота на пулса и високо кръвно налягане. Тялото е по-голямо, но растежът е по-нисък. Резултатите от анализа на ПА са показателни, че има напрежение в адаптацията и намаляването на възможностите за адаптация. Изводи: Учениците със зрителни увреждания имат по-нисък адаптационен капацитет и по-ниска трайност.

98. Алберт, М., Маринов, Е., Станева К. 2014. Двигателни и сензорни нарушения при деца със синдром на дефицит на вниманието и хиперактивност. Академично издателство на Тракийски университет, 226-231. ISBN 978-954-338-077-0.

Abstract: The main motor and sensory disturbances in children with attention deficit hyperactivity disorder (ADHD) were removed. The syndrome occurs predominantly as hyperactivity anxiety motor, motor awkwardness, forgetfulness and kept pace psychomotor and emotional development. Some learning difficulties and behavioral disturbances are dominated in early school age. Various disturbances of general and fine motor skills were presented, as well as distortions in sensory integration. The knowing of movement disorders and sensory dysfunction is important for the development of kinesitherapy, occupational therapy and sensory therapy programs.

Резюме: Основните двигателни и сензорни нарушения при деца с дефицит на вниманието с хиперактивност (ADHD) бяха отстранени. Синдромът се проявява предимно като хиперактивност, двигателна тревожност, двигателна неловкост, забрава и поддържане на темпото на психомоторно и емоционално развитие. Някои обучителни трудности и поведенчески нарушения са доминирани в ранна училищна възраст. Бяха представени различни нарушения на общите и фините двигателни умения, както и нарушения в сензорната интеграция. Познаването на нарушенията на движението и сетивната дисфункция са важни за развитието на кинезитерапия, трудова терапия и програми за сензорна терапия.

99. Цветкова, Е., Станева, К., Маринов, Е. 2014. Влияние на факторите на околната среда върху качеството на предлаганите медикал СПА услуги. Академично издателство на Тракийски университет, 271-276. ISBN 978-954-338-077-0.

Abstract:The aim of the presented research is to assess the impact of the environment on the rehabilitation process in the region of Pchelinski bani. Results: A research of the abiotic components of air, soil, water and mineral waters from region of Pchelinski bani was conducted. The medical SPA and SPA base and packages for customers were examined. The impact of Indoor and Outdoor environment on quality of life of clients was evaluated. Conclusions: The state of the environment in the area of Pchelinski bani was determined by the best environmental characteristics. There is a clear connection between the quality of life of clients and staff and the quality of the environment. It is an awareness of the connection clean environment - SPA services as a specific tool to achieve a new level of quality in the sector SPA.

Резюме: Цел на проучването е да се оцени влиянието на някои фактори на околната среда върху рехабилитационния процес в района на Пчелински бани. Методи на проучването – направена е качествена оценка на атмосферния въздух, почвите и водите от района на Пчелински бани. Анализирани са минералните води, с цел проследяване на устойчивостта на техните балнеологични показатели и е направено сканиране за нейонизиращо електромагнитно поле в района на SPA центъра (аут доор и индоор). Оценени са и предлаганите SPA услуги в района. Резултати: Районът на Пчелински бани, който се отличава с добри показатели на компонентите на околната среда – атмосферен въздух, почви и води (вкл. минерални) е подходящ за целогодишно използване на природния ресурс. Наличието на високо квалифициран персонал в медикал SPA център гарантира високо качество на предлаганите услуги. Необходимо е да се въведе системата Health Services and Systems Research /HSSR/, която да игнорира здравния риск по време на престой и процедури в центъра и същевременно увеличава успеваемостта при възстановителни терапии. Съхранената природна среда би могла да се използва по-комплексно като в индивидуалните SPA програми се включат елементи от екотуризм, геомедицински туризъм и процедури на открито. Лечебното въздействие на минералните води би се увеличило, ако се разработи меню, което да съчетае по естествен начин медикал SPA терапия – природна среда. Връзката между качество на природната среда, качество на SPA услугите и качество на живот на индивида представлява триединство, което е във възможностите за постигане от всеки SPA център, разположен в съхранена околна среда.

100. Цветкова, Е., Станева, К. 2014. Медико-биологични и медико-социални предпоставки за развитие на SPA и балнеотурзма в Софийска област. Академично издателство на Тракийски университет, 281-286. ISBN 978-954-338-077-0.

Abstract:The aim of this study was to evaluate the biomedical and medical-social conditions for the development of SPA and medical SPA tourism in region of Dolna Banya as prevention of public health. Methods: An evaluation of

hydrogeological conditions and biomedical effects of mineral water and development of SPA tourism. Results: The existing hydrogeological conditions in the area, biomedical impact of mineral waters and possibilities of rehabilitation basis for improving the quality of life are clarified. The area available spa and tourist SPA network is well developed. There is free water resource development of medical SPA and SPA services. There are not enough professionally trained medical and management personnel in the sector. Conclusion: There is no clear boundary between the medical SPA and SPA tourism in the region. That fact creates conditions for poor utilization of the available resources.

Резюме: Целта на това изследване е да се оценят биомедицинските и медико-социалните условия за развитието на СПА и медицинския СПА туризъм в района на Долна Баня като възможност за превенция на общественото здраве. Методиката на проучването включва оценка на хидрогеоложките условия, биомедицинските ефекти на минералната вода и развитието на СПА туризма. Изяснени са съществуващите хидрогеоложки условия в района, биомедицинското въздействие на минералните води и възможностите за възстановяване като основа за подобряване на качеството на живот. В проучения район има добре развит СПА туризъм и е създадена СПА мрежа. Налични са свободни количества минерални води, които могат да се ползват за целите на медицински СПА и СПА услуги. В сектора няма достатъчно професионално обучен медицински и управленски персонал. Заключение: Няма ясна граница между лечебния СПА и СПА туризъм в региона. Този факт създава условия за слабо използване на наличните ресурси.

101. Станева, К., Маринов Е. 2014. Концептуален модел за устойчиво развитие на Wellbeing и medical SPA в България, използвайки геомедицински индикатори. Академично издателство на Тракийски университет, 301-306. ISBN 978-954-338-077-0

Abstract: The aim is to explore the feasibility of geomediical indicators for sustainable management of Wellbeing and medical SPA tourism in Bulgaria. Object of the study sites in 16 well represented Medical SPA destinations near Bansko, Sunny Beach and Pomorie, which were examined in 2010-2012 Methodology A Geomediical audit was conducted concerning the quality of water, soil and mineral water used in Medical and SPA centers, HSSR audit electromagnetic screening and analysis of ESPA standards in the studied sites were conducted Results. The environmental data (contents of heavy metals and BTEX in the region) was obtained. The results from the monitoring of mineral waters and electromagnetic screening were analyzed. The ability to use the observed geomediical factors in the management of Wellbeing and medical SPA services in Bulgaria was estimated. A good comparison between the proposed model and an existing one in Austria was detected.

Резюме: Целта на проучването е да се анализира приложимостта на геомедицинските индикатори, имащи определяща роля за човешкото здраве в устойчивото развитие на Wellbeing и медицински SPA услугите в страната. Обект на проучването са 16 центъра, които предлагат медицински SPA и SPA услуги в страната и в района на Австрийските Алпи. Методика на проучването се състои от два панела: - химичен анализ на почвени, почвено-газови и водни проби от района на проучването в България; електромагнитен скрининг за нейонизиращо ЕМП; В този панел са изследвани пробите за наличие на тежки метали и въглеводороди (ТНН, ВТЕХ, СНС) и втори панел: проучване на професионалното и клиентското мнение относно качеството на предлаганите медицински SPA услуги и информираността за влиянието на геомедицинските показатели върху човешкото здраве и ефекта от провежданите SPA практики (Делфи проучване). Базирайки се на направеното проучване относно разпознаемостта на геомедицинските индикатори - качество на индоор и аутдоор средата, включително и електромагнитната среда в центровете, предлагащи SPA услуги, би могло да се очертае ясна връзка между качество на възстановителните процедури и качество на околната среда. Разработен е концептуален модел за приложение на геомедицинските индикатори като специфичен инструмент за устойчиво развитие на сектора. Синергийният модел се състои от следните идентификационни стъпки: - идентификация на Wellbeing и медицински SPA дестинациите; идентификация на работещи геомедицински индикатори за устойчивост на средата като екологичен одит – индоор и аутдоор одит на качество на води, атмосферен въздух и почви; електромагнитен скрининг в центровете - идентификация на природни забележителности и елементи от националната екологична мрежа Натура 2000, които биха повлияли върху качеството и продаваемостта на предлагания комплексен пакет от Wellbeing и SPA услуги в даден район - идентификация на професионалните изисквания и стандарти за поддържане качество на предлаганите SPA услуги - идентификация на целите в плановете за управление на SPA центровете, провеждане на риск анализ и план за управление на риска.

102. Staneva, K., Marinov, E. 2014. Evaluation of environmental ergonomics conditions at school for children with SEN. - In: Formal, Informal and Natural Educational. IUH Ltd, 1, 101-113. ISSN2367-6019.

Abstract: Compensatory ergonomics techniques suggest adaptive devices and special ergonomics design of schools environment to improve educational results (Colangelo 1993, Elbin, 2007). Ergonomics solutions shows relationship to the visual-motor integration, motor planning, relaxation and education score of children. The aim is to analyze the ergonomics conditions in the school environment for the education of children with dyslexia and dysgraphia.

The purpose is to offer ergonomic solutions for better learning results. Some special ergonomics methods of investigation and assessment were applied. A questionnaire list, including 103 children was an additional method of study. The main obtained results were connected to ergonomics assessment of environment. The physical education environment of children with dyslexia was not arranged according to the main ergonomics principles. An information about ergonomics instruments for improving of quality of academic results of children with dyslexia were not fixed at the schools. A conceptual model for ergonomics design and solution was recommended strongly for education of children with dyslexia and dysgraphia.

Резюме: Компенсаторните ергономични техники предлагат редица специализирани инструменти, които са съобразени с условията в зобикалящата среда, обучителните и персоналните възможности на децата да участват в обучителния процес (Colangelo 1993, Elbin, 2007). Цел на проучването е да се анализират ергономичните условия в училищна среда при обучението на деца с дислексия и дисграфия. Специално внимание е отделено на ергономичните решения за подобряване на обучителните резултати. Приложени са специализирани ергономични методи за анализ и оценка на средата и е направено анкетно проучване с 103 ученика с дислексия и техните родители. Основните резултати, които са получени са свързани с ергономичната оценка на обучителната среда. Установено е, че физическата среда не е аранжирана в съответствие с главните ергономични принципи за работа с деца със СОП. Отсъства ергономична култура при обучението на деца с дислексия.

103. Станева, К., Балтова, С. 2014. Термал СПА в Турция - възможности и предизвикателства. НВУ, т. 8, 125-133. ISSN 1314-1937.

Abstract: The report examines the possibilities for development of thermal SPA destinations in some settlements with thermal resources in Turkey. A set of different methods for testing the quality of the resources in combination with ergonomic audit and electromagnetic screening are used to develop a model to exploit the resources for thermal SPA, hammam and the impact of the procedures. A model for transformation of these resources into attractive tourism product based on good accessibility, quality of the existing facilities and opportunities for combined tourism services is proposed.

Резюме: Проучено е състоянието на селища с термални ресурси в Турция и възможностите, които предлагат за развитие на термални СПА дестинации. Чрез съчетаване на различни методи за изследване на качеството на ресурсите, ергономичен одит и електромагнитен скрининг е изведен модел за експлоатиране на ресурса за термален СПА, хамам и въздействието на процедурите. Предложен е модел за превръщането му в атрактивен туристически продукт, базиран на добра достъпност, качество на съществуващата база и възможности за комбинирани туристически услуги.

104. Станева, К. 2014. Перспективи и възможности за развитие на Wellness туризма в трансграничния район България- Сърбия". НВУ, т. 8, ISSN 1314-1937, 134-142.

Abstract: An analysis of the current state of the tourism network in Bulgaria and Serbia, which offers different tourist services in the border region was done. The assessment of quality of natural resources, tourism infrastructure, existing traditions in the area and the motivation of the local population are the real possibilities for the development of Wellness tourism in Montana and Nishava regions. Some promising areas of cross-border cooperation are associated with the development of Geomedical tourism (Forest medicine) and Wellness tourism with their basic forms in collaboration with traditional tourism for the region as ethno-, eco, adventure, religion tourism. In sense of Balkan Wellbeing Concept. Wellness tourism is a realizable, but the management policies and plans need rethinking and rearrangement in the region, with a view to full utilization of tourism resources and the potential.

Резюме: Направен е анализ на актуалното състояние на туристическата мрежа в България и Сърбия, който предлага различни туристически услуги в граничния регион. Оценката на качеството на природните ресурси, туристическата инфраструктура, съществуващите традиции в района и мотивацията на местното население са реалните възможности за развитие на уелнес туризма в Монтана и Нишава. Някои обещаващи области на трансграничното сътрудничество са свързани с развитието на геомедицинския туризъм (горска медицина) и уелнес туризма с техните основни форми в съчетание с традиционния туризъм за региона като етно-, еко, приключенски, религиозен туризъм, което е в пряка връзка с разработената стратегия за развитие на уелнеса Balkan Wellbeing Concept. Уелнес туризмът е реализуем, но политиките и планове за управление се нуждаят от преосмисляне и пренареждане в региона с оглед пълноценното използване на туристическите ресурси и потенциала на природната среда.

105. Маринов, Е., Станева, К. 2014. Ерготерапевтични стратегии при деца с координационни нарушения разстройство на развитието. Сб. Научни трудове на Годишната университетска научна конференция в Националния военен университет "Васил Левски", т. 15, 139-151. ISSN 1314-1937.

Abstract: Recent years, interest in Coordination Development Disorders (CRAs) has increased significantly. Many

researchers confirm their heterogeneity 13 regarding various motor, sensory and behavioral problems (Dewey & Wilson 2001, Jongmans et al. 2003, Miyahara & Wafer 2004, Schoemaker et al. 2001). Children with CoR show difficulties in motor coordination as well as difficulties in their skills across a wide range of activities (Missiuna 1994, Przysucha & Taylor 2004, Schoemaker et al. 2001). This report is outlined the criteria characterizing the developmental and most common cognitive disorders. Motor disorders. A significant place is devoted to the therapies for correction of motor disorders, the development of fine motor skills and academic abilities.

Резюме: В последните години интересът към координационните разстройства на развитието (КРР) нараства значително. Много изследователи потвърждават тяхната разнородност 13 по отношение на различни двигателни, сензорни и поведенчески проблеми (Dewey & Wilson 2001, Jongmans et al. 2003, Miyahara & Wafer 2004, Schoemaker et al. 2001). Деца с КРР показват наличие на трудности, както в моторната координация, така също и трудности в техните умения в широк диапазон от дейности (Missiuna 1994, Przysucha & Taylor 2004, Schoemaker et al. 2001). В настоящия доклад са описани критериите, характеризиращи координационните разстройства на развитието и най-често срещаните двигателни нарушения. Значително място е отделено на ерготерапевтичните средства за корекция на двигателните нарушения, за развитието на фината моторика и академичните способности.

106. Станева, К. 2015. Иновативни подходи в обучението по туризъм (базирани на Делфи метода). Сп. Управление и устойчиво развитие, ЛТУ. vol. 52, 19-27. ISSN 1311-45063.

Abstract: Aim of the present study was to make a conceptual model for education in "Tourism", adapted to the dynamic educational and professional environment. Methods of research: the Delphi method is applied and its adapted version Estimate-Talk-Estimate (ETE), which include three segments academics, students and professional organizations; comparative analysis and evaluation of training models which applied in Austria, Switzerland, Serbia and Bulgaria. Results: The Delphi research received a sufficient volume and high representative data on the requirements of the business environment for professional academics competencies and students. A high degree of similarity in the requirements and expectations of the learning process were established in the target groups. The comparative analysis of applied educational models from leading European Universities in the field of Tourism outlined the priorities for adapting the current educational model at Forestry University. The concept (adapted model with predictive character) for development of education in this area, which has to respond to the changed professional environment was done. Special emphasis is placed on the prospects for training programs on SPA, Medical SPA and Wellness tourism which have no analogues in other educational centres in the country.

Резюме: Целта на настоящото изследване е да се изработи концептуален модел за обучение в "Туризъм", адаптиран към динамичната образователна и професионална среда. Методи на изследване: прилага се метода Delphi и адаптираната версия Estimate-Talk-Estimate (ETE), която включва три сегмента учени, студенти и професионални организации; сравнителен анализ и оценка на модели на обучение, прилагани в Австрия, Швейцария, Сърбия и България. Резултати: Изследванията в Делфи получиха достатъчен обем и високи представителни данни за изискванията на бизнес средата за професионални академични компетенции и студенти. Установена е висока степен на сходство в изискванията и очакванията на учебния процес в целевите групи. Сравнителният анализ на приложни образователни модели от водещи европейски университети в областта на туризма очерта приоритетите за адаптиране на сегашния образователен модел в Лесотехническия университет. Направена е концепцията (адаптиран модел с предсказуем характер) за развитие на образованието в тази област, която трябва да отговори на променената професионална среда. Специално внимание е отделено на перспективите за програми за обучение по СПА, СПА и Уелнес туризъм, които нямат аналози в други образователни центрове в страната.

107. Станева, К., Е. Маринов, С. Цветкова, 2015. Корекция на двигателните нарушения при деца с координационни нарушения на развитието. Издателски комплекс на НВУ „Васил Левски”, 112-122. ISSN 2367-748, е-ресурс.

Abstract: Coordination development disorder (CRD) is a syndrome of impaired movement coordination, which is manifested by clumsiness and slowing of motor development. It violates the child's ability to perform the qualified movements required to perform academic tasks and daily life activities (ARA 2000).

Резюме: Координационното разстройство на развитието (КРР) е синдром на нарушена координация на движението, който се проявява с непохватност и забавяне на двигателното развитие. При него се нарушава способността на детето да изпълнява квалифицирани движения, необходими за изпълнението на академичните задачи и дейностите от ежедневието (APA 2000).

108. Станева, К., Балтова, С., Георгиев, Ч., Маринов, Е. 2015. Wellment туристически услуги в

Abstract: The main purpose when modulating esoteric tourism destinations is to assure health and psycho emotional balance recovery and to achieve spiritual progress. This research shows the possibilities to develop esoteric tourism in the Rhodope mountain area in Bulgaria and how to offer Wellment tourism services with microbiological impact on people by combining geo medical with esoteric tourism.

Резюме: Цел на проучването бе да се оценят туристическите ресурси за развитие на опознавателен (езотеричен) туризъм в страната и да се моделират подходящи комбинирани Wellment туристически услуги, обединяващи геомедицински с езотеричен туризъм, които да имат медикобиологично въздействие върху човека. Разнообразните техники за духовно пречистване, които се прилагат в уелнес центровете са добро допълнение към езотерична дестинация. За българския пазар специален интерес би представлявал т. нар. Wellment тип туристически услуги, които целят да се постигне ментално и духовно здраве посредством хармония с околната среда. Възможностите са свързани със съхранени тракийски светилища, тангриските езически капища, богомилските светилища - основа за бъдещите катари и албигойци, исихастките християнски манастири, Дъновистките места на Бялото братство и енергийни зони в Странджа, Родопите, Рила и Пирин. Специално внимание заслужават т.нар. лековити извори, където комбинацията между оздравителни процедури и духовно пречистване спомага за формиране на продуктивния портфейл на успешна туристическа дестинация.

109. Станева, К., Маринов, Е. 2015. Предпоставки за устойчиво управление на балнеологичния и SPA туризма в трансграничен район България-Сърбия. Сп. Управление и устойчиво развитие, 4, vol.53, 39-46.

Abstract: Aim of the study is to assess the conditions for sustainable management of spa and SPA tourism in Bulgaria-Serbia border area. Methods of study: hydrogeological and environmental assessment of the area (audited are 10 mineral springs and tourist facilities). HSE audit of the sites and survey related to personnel management. Results Made a detailed study of the conditions for sustainable spa and SPA tourism in the area. Estimate's tourism network, infrastructure and natural resources. Developed concept of sustainable development tourism in which key elements are individual management approaches in management plans for SPA tourism centers, implementing and maintaining standardization in terms of health risk management system of quality in the sector, management of mineral waters and natural resources, maintaining good tourist information system and adequate management of staff competence. Conclusions It is understood the practical benefit of introducing environmental audit as a financial tool for successful management of Medi SPA tourism. It ignores the HSE and QMS as a successful approach to management of tourist services. The introduction of environmental factors in the systematic approach in organizing Medi SPA and SPA tourism in Bulgaria is prerequisite for its sustainable management.

Резюме: Цел на проучването е да се оценят предпоставките за устойчиво управление на балнео и SPA туризма в трансграничен район България – Сърбия. Методи на изследването: хидрогеоложка и екологична оценка на района (обследвани са 10 минерални извора и туристически бази). HSE одит на обектите и анкетно проучване, свързано с управлението на персонала. Резултати Направено е детайлно проучване на условията за развитие на устойчив балнео и SPA туризма в района. Оценена е туристическата мрежа, инфраструктурата и природните ресурси. Разработена е концепция за устойчиво развитие на туризма, в която основни елементи са индивидуални мениджърски подходи в планове за управление на SPA туристическите центрове, въвеждане и поддържане на стандартизацията по отношение на здравен риск и система за управление на качеството в сектора, управление на минералните води и природните ресурси, поддържане на добра информационна туристическа система и адекватно управление на компетентностите на персонала. Изводи Не се разбира практическата полза от въвеждане на екологичен одит като финансов инструмент за успешен мениджмънт на меди SPA туризма. Игнорира се HSE и QMS като успешен подход за управление на туристическите услуги. Въвеждането на екологичните фактори в системния подход при организирането на меди SPA и SPA туризма в България е предпоставка за неговото устойчиво управление.

110. Станева, К. 2015. Хидрогеоекологично проучване на подземните води, използвани за напояване в района на Пловдив. Геология и минерални ресурси, 10, 16-21.

Abstract: Hydroecological indicators of groundwater from the region of Plovdiv have been studied, which are used for ameliorative purposes and are related to the tourist supply. An assessment of the hydrogeological natural resources was made by analyzing the results of the chemical analysis of the waters. Microbiological indicators that are related to public health are also evaluated.

Резюме: Проучени са хидрогеологичните показатели на подземните води от района на Пловдив, които се ползват за замелиоративни цели и са свързани с туристическото предлагане. Направена е оценка

нахидрогеложките природни ресурси като са анализирани резултатите от химичния анализ на водите. Оценени са и микробиологичните показатели, които са свързани с общественото здраве.

111. Marinov, E., Tsvetkova, S., Staneva K. 2015. Primitive reflexes of children with developmental coordination disorders. Yale University Press, No 1(16), January-June, Vol. 2, 616-623. ISSN: 0044-0092.

Abstract: Primitive reflexes are important for the development of the general and fine motor skills, for the movement coordination and knowledge. Persistent primitive reflexes cause developmental delays and learning difficulties in children. The purpose of this study is to determine the frequency of primitive reflexes of children with developmental coordination disorder. 77 children, divided into two groups were examined. The first group is experimental – 44 children with developmental coordination disorder (34 children with dyslexia and 10 with attention deficit and hyperactivity at the average age 7,5 years) and a control group – 33 children without deviations at the average age 7,4 years. Five primitive reflexes have been studied by using standard methodology - asymmetric tonic neck reflex (ATNR), symmetric tonic neck reflex (STNR), tonic labyrinth reflex (TLR), Moro reflex (MR) and palmar reflex (PR). The results show a significant increase in the frequency of primitive reflexes in the children with developmental coordination disorder. The most frequent are asymmetric tonic neck reflex (ATNR), tonic labyrinth reflex (TLR) and symmetric tonic neck reflex. In conclusion: the primitive reflexes in children with developmental coordination disorder persist and have a high frequency in the examined group of children with developmental coordination disorder.

Резюме: Примитивните рефлексии са важни за развитието на общи и фини двигателни умения, за координацията на движението и знанието. Устойчивите примитивни рефлексии причиняват забавяния в развитието и затруднения в ученето при децата. Целта на това изследване е да се определи честотата на примитивни рефлексии на деца с нарушения в координацията на развитието. Изследвани са 77 деца, разделени в две групи. Първата група е експериментална - 44 деца с нарушения в координацията на развитието (34 деца с дислексия и 10 с дефицит на внимание и хиперактивност при средна възраст 7,5 години) и контролна група - 33 деца без отклонения при средна възраст 7,4 години. Изследвани са пет примитивни рефлексии с помощта на стандартна методология - асиметричен тоничен рефлекс на врата (ATNR), симетричен тоничен рефлекс на врата (STNR), тоничен лабиринтен рефлекс (TLR), рефлекс на Моро (MR) и палмарен рефлекс (PR). Резултатите показват значително увеличаване на честотата на примитивни рефлексии при децата с нарушения в координацията на развитието. Най-често срещаните са асиметричен тоничен рефлекс на врата (ATNR), тоничен лабиринтен рефлекс (TLR) и симетричен тоничен рефлекс на врата. В заключение: примитивните рефлексии при деца с нарушения в координацията на развитието продължават и имат висока честота в изследваната група деца с нарушения в координацията на развитието.

112. Marinov, E., Staneva K., Tsvetkova, S. 2015. Occupational therapy strategies for children with development coordination disorders. Seoul National University Press, No 1(17), January-June, Volume VI, 987-997. ISSN: 1992-1456.

Abstract: In the recent years, the interest in the Development Coordination Disorders (DCD) grew significantly. Many researchers confirmed their heterogeneity in various motor, sensory and behavioral problems. Children with DCD indicate the presence of difficulties, as well as in motor coordination, as well as difficulties in their abilities in a broad range of activities. The research describes criteria characterizing DCD and the most common motor disorders. Significant attention is paid to the occupational therapy resources to correct violations in motor disorders, for the development of fine motor skills, and academic skills.

Резюме: През последните години интересът към заболяванията, свързани с координационни нарушения нараства. При деца, страдащи от ДСД се наблюдават затруднения в координация на моториката, трудности в тяхното развитие и обучителните умения. Разработена е специализирана ерготерапевтична стратегия за игнориране на затрудненията и проблемите с фината моторика, както и с подобряване на обучителните умения.

113. Янчева, Л., Маринов, Е., Станева, К., Георгиев Г. 2015. Трудности в интеграцията на деца с координационно разстройство на развитието. Сб. Доклади от международна конференция „Логопедията и ранната интервенция на деца с увреждания“. Албена, 76-86. ISBN 978-954-9458-22-0.

Abstract: The Coordination Disorder (CRD) is manifested by bad faith and slowing development of motor skills. They influence the ability of the child to perform their day-to-day activities, including academic tasks. Coordination disorder of the loss of 5-6% of school-aged children. Some authors defined attention and hyperactivity, motor disorders in children with CRP and to determine the importance of academic competence Methodology: The motor and coordination abilities were tested with the test of Brounyx-Ozeretkiy and the I. Lesnny test. The data from the study show the deficiencies in the motor skills of children with CRD, which make development difficult their

academic ability.

Резюме: Координационното разстройство в развитието (КРР) се проявява с непохватност и забавяне на двигателните възможности. То оказва влияние върху способността на детето да изпълнява ежедневните си дейности, включително изпълнението на академичните задачи. Координационното разстройство на развитието засяга 5-6% от децата в училищна възраст. Заболяването често се съчетава с други настъпили в детството нарушения [Henderson & Henderson 2002, Wilson 2005], като дефицит на вниманието и хиперактивност (Piek & Dyck 2004, дислексия (Eliot (1999), нарушения на речта/езика (Hadders-Algra 2000, Webster et al. 2005) или комбинация от тези нарушения (Kooistra et al. 2005). Значение за развитието на КРР има и сензорната дисфункция, като най-голямо влияние оказват вестибуларната, зрителната и проприоцептивната системи. Цел на изследването: Да се установят координационните и двигателните нарушения при деца с КРР и да се определи тяхното значение за развитието на академичните способности. Методика: Двигателните и координационни способности са изследвани с теста на Бруникс-Озерецкий и теста на И. Лесны. Резултати: Данните от изследването показват дефиците в двигателните възможности на децата с КРР, които затрудняват развитието на академичните им способност.

114. Станева, К., Маринов, Е., Маринов, М. 2015. Скрининг на геопатогенни зони – възможности и решения за неутрализирането им. Геология и минерални ресурси, ISSN 1310-2265, 7, 32-35.

Abstract:This paper describes the planetary energy grids and the main geological reasons for the occurrence of geopathic zones. Some results of geopathic investigations during 2002-2015 are reported. The influence of geopathology factors on human health can be associated with three general levels: cells, physiological and treatment process. All of them are related to environment properties and the geobiological shield.

Резюме: Тази статия описва планетарните енергийни мрежи и основните геоложки причини за появата на геопатогенни зони. Отчетени са основните резултати от геопатологичните ни проучвания през периода 2002-2015 г. Влиянието на факторите на геопатологията върху човешкото здраве може да бъде свързано с три нива на въздействие: клетъчно, физиологично и свързано с продължителността и ефективността на лечебния процес. Всички те са съотносими към качеството на околната среда и наличието на геобиологичния щит.

115. Staneva, K. 2015. An evaluation of the potential of transborder region Bulgaria-Serbia for development of wellness and spa tourism – possibilities and perspectives. Balkan Wellbeing closing conference “Wellbeing, Happiness and Travel- How can the Balkan countries build on the irrichas sets?” 2.10.-3.10.2015, Budapest <http://www.metropolitan.hu/en/about-us/160/balkan-wellbeing.html> [http://www.metropolitan.hu/menufiles/3-Budapest-final-wellbeing-2015Kra imira_Staneva.pdf](http://www.metropolitan.hu/menufiles/3-Budapest-final-wellbeing-2015Kra%20imira_Staneva.pdf)

Abstract:The 30 different mineral springs and 21 touristic objects have been studied. The hydrogeological conditions for the development of intensive medical SPA, wellness and SPA tourism in the area of investigation were described. The presence of free-flowing springs, specific climate conditions and well environmental conditions can describe as a big advantage for the development of specialized tourism. Some additional advantages are traditions in balneology, well developed ex-socialism balneological infrastructures and Municipalities motivation. The role of local society is the main prerequisite for sustainability transborder partnership and tourism exchange model of medical SPA and Wellness services.

Резюме:Изследвани са 30-те различни минерални извора и 21 туристически обекта. Описани са хидрогеоложките условия за развитие на интензивни медицински СПА, уелнес и СПА туризъм в областта на изследването. Наличието на свободни количества- дебит, предоставен на Общините на концесия, специфични климатични условия и добри характеристики на околната среда могат да бъдат описани като голямо предимство за развитието на специализиран туризъм. Допълнителни предимства са традициите в балнеологията, добре развитата экс-социалистическа балнеологична инфраструктура и мотивацията на общините. Ролята на местната общност е основната предпоставка за устойчиво трансгранично партньорство и модел на туристически обмен на медицински СПА и уелнес услуги.

116. Станева, К., Цветкова, Е. 2016. Геомедицински предпоставки за повишаване качеството на живот в трансграничен район България – Сърбия. Сп. Управление и устойчиво развитие, ЛТУ, 18, vol. 54, 41-47. ISSN 1311-4506.

Abstract: A geomedical assessment of quality of life in urban environment. A study on the area of a petrol station in Plovdiv, Bulgaria has shown soil pollution which correlates with the complicated conditions in an urban environment. Increased geomedical risk has been established for the population of the area around the petrol station. Also, refueling poses a serious geomedical risk to air quality. The risk of groundwater contamination has increased

together with health risks of exposure to hydrocarbons from the BTEX group. The geomedical assessment was tested as an indicator of quality of life.

Резюме: Целтана настоящето проучване е да се направи анализ на качествотона параметрите на околната среда в градски условия и да се направи геомедицинска оценка на резултатите по отношение на качество живот и здравен статус. Установен е завишен геомедицински риск за населението и учащите се от прилежащата територия на бензиностанцията. При зареждане с гориво има сериозен геомедицински риск за качеството на атмосферния въздух както за населението, така и за работещите. Завишен е рискът за качеството на подземните води, които биха могли да се контаминират, а също и здравният риск при експозиции с въглеводороди от групата на BTEX, които са канцерогенни. Във възможностите на геомедицинската оценка на параметрите на околната среда е да се ползва като индикатор за качество на живот.

117. Marinov, E., Tzvetkova, S., **Staneva, K.** 2016. Changes in cognitive abilities of children with disorders learning under impact of sensory- motor therapy. Knowledge International Journal Scientific papers, vol. 13.3, 315-319. Albany. ISSN 1857-92.

Abstract: Some changes in cognitive abilities of children with learning disorders were described in the study. Special complex of sensory-motor therapy was applied to improve their education skills. The obtained results are corresponding to our previous investigation in the area of learning disorders.

Резюме: Проучено е влиянието на сензорно-моторната терапия върху деца с нарушения в обучителните способности. Експериментирани са различни методи за въздействие при посочените нарушения с оглед адаптиране на децата и към средата и подобряване на техните образователни умения.

118. **Staneva, K.** 2016. The Implementation of HSE Management System model in Wellness, medical SPA and SPA tourism in Bulgaria-requirement and advantages. Yale Journal of Science and Education, No1(18) January-June, vol. X, 622-629.

Abstract: An investigation of the positive impact of the system model of HSE management on the sustainable development of Wellness and SPA sector presented. The requirement and advantages of the model for the successful development of tourism companies were evaluated. The comparative analysis between the results of the research units under study showed the lack of a working model for control of health risk, environmental and safe working conditions in SPAs. The organization chart of the HSE implementation in the Wellness sector was presented for the first time in Bulgaria.

Резюме: Представено е проучване на положителната роля за устойчиво развитие на уелнес и СПА сектора след прилагане на система за управление на здравния риск- HSE. Направане е сравнителна характеристика между различни организационни структури с внедрена и работеща система и е обобщено проучването сред професионалните среди в България за ползите от контролиране на здравния риск в туристически сектор. Предложен е модел за поэтапно внедряване на модела HSE.

119. **Staneva, K.** 2016. An evaluation of the potential of Cross- border region Bulgaria-Serbia for development of Wellness, medical SPA and SPA tourism – possibilities and perspective. ATLAS Tourism and Leisure Review, vol. 2016 – 3: Health, Wellness and Spa Tourism in the Balkans, 43-58. ISSN 2468 – 6719. Netherlands.

Abstract: Treatment and prophylaxis using mineral water have a long history dating back to the Roman Empire in the cross-border regions (CBR). The objective of the study is to evaluate the potential of CBR Bulgaria-Serbia for the development of medical spa and wellness tourism using hydrogeological, medico-biological and medico-social assessments of tourism resources. More than 30 mineral springs and 21 touristic objects have been studied. There are good hydrogeological conditions for the development of intensive medical spa, wellness and spa tourism in the area of investigation. The combination of free-flowing springs and specific climate conditions is a great advantage for the development of highly specialized tourism such as medical spas. The main wellness principles for creating holistic effects of treatment are described, and on the basis of an assessment of the medical spa and spa network and the market for these services in the CBR, a new management concept is presented. The core of the model is finding a good balance between the unique environment, highly qualified personnel, quality of services and innovative products such as Geomedical tourism, which will contribute to wellness and spa tourism and become a successful business. The necessity for certifying medical spa and spa services and introducing a quality management system (QMS) and a health risk assessment system (HSE) is outlined with the view to promoting a specialized tourism product on the international market.

Резюме: Лечението и профилактиката с минерална вода имат дълга история, датираща от Римската

империя в трансграничните региони. Целта на изследването е да се оцени потенциалът на ЦБР България-Сърбия за развитието на медицинските спа и уелнес туризма чрез хидрогеоложки, медико-биологични и медико-социални оценки на туристическите ресурси. Изследвани са над 30 минерални извора и 21 туристически обекта. Съществуват добри хидрогеоложки условия за развитие на интензивни медицински спа, уелнес и балнеоложки туризъм в областта на изследванията. Комбинацията от свободно течащи извори и специфични климатични условия е голямо предимство за развитието на високоспециализиран туризъм като медицинските курорти. Описани са основните принципи на уелнес за създаване на холистични ефекти от лечението, а на базата на оценка на SPA и SPA мрежата и пазара на тези услуги в трансграничния район България-Сърбия е представена нова концепция за управление на сектора. В основата на модела е намирането на добър баланс между уникалната природна среда, висококвалифицирания персонал, качеството на услугите и иновативните продукти като геомедицинския туризъм, който ще допринесе за развитието на здравния /Wellness и SPA туризъм/ и ще се превърне в успешен бизнес. Очертана е необходимостта от сертифициране на медицински SPA и SPA услуги и въвеждане на система за управление на качеството (СУК) и система за оценка на здравния риск (HSE) с цел популяризиране на специализиран туристически продукт на международния пазар.

120. Staneva, K., 2016. Prerequisites for balanced development of Wellbeing and Medical SPA in Bulgaria. CRODMA, Croatia, 103-111. ISSN 2459-7953.

Abstract: The aim of investigation is to evaluate prerequisites for balanced development of medical SPA and Wellbeing tourism in Bulgaria. An electromagnetic pollution screening, geopathic stress investigation and an ergonomic comfort evaluation were the core of the study. Methods of investigation Different Wellbeing destinations were modeled in area of Bansko, Velingrad and Sunny Beach. Nine high stars SPA hotels, which are situated in different environmental areas were evaluated. In the survey attended 48 clients, 24 medical SPA/Wellness managers and 12 SPA professional Associations members. The quality assessment indicators were: indoor and outdoor environment audit including quality of air, water, soil and mineral resources; implementation of environmental technology – green energy, blue waste management, HSE (Healthy Safety Environment) assessment for clients/patients; implementation of Quality Management System (QMS); electromagnetic pollution screening and ergonomic facilities comfort. Results The obtained results from “Face to face” research are in line with Framework of Bulgarian legislation in the area of SPA tourism. The quality of environmental characteristics of research areas is suitable for development of green/blue tourism. The ergonomic audit obtained deficiency of main ergonomic standards for healthy and safety workplace. Electromagnetic pollution and geopathic stress were not revealed. The managers opinion about impact of environmental conditions on quality of Wellbeing including medical SPA services were too varying and depends on professional expertise of staff and client’s profile. All clients need of specific geomedical data of healthy risk assessment and ergonomic audit of hotels and Wellness equipment also. Conclusion The innovation conceptual model for sustainability development of Wellbeing and Medical SPA in Bulgaria based on some geomedical indicators were obtained. All of them are applicable for planning actions, risk analysis and balance development of Wellbeing industry.

Резюме: Целта на изследването е да се оценят предпоставките за балансирано развитие на лечебния СПА и уелнес туризма в България. Проверката на електромагнитното замърсяване, геопатологичното изследване на стреса и ергономичната оценка на комфорта бяха в основата на изследването. Методи за изследване-Различни Wellbeing дестинации са моделирани в района на Банско, Велинград и Слънчев бряг. Бяха оценени девет СПА хотела, разположени в различни екологични зони. В проучването участваха 48 клиенти, 24 медицински СПА / Уелнес мениджъри и 12 членове на СПА професионални асоциации. Показателите за оценка на качеството са: външен и вътрешен одит, включително качество на въздуха, водата, почвите и минералните ресурси; внедряване на екологични технологии – зелена/синя енергия, управление на отпадъци, оценка на безопасността на околната среда и здравето (HSE) за клиенти / пациенти; внедряване на Система за управление на качеството (СУК); проверка на електромагнитното замърсяване и ергономичен комфорт на оборудването. Получените резултати от изследване “лице в лице” са в съответствие с българското законодателство в областта на СПА туризма. Качеството на екологичните характеристики в проучените райони е подходящо за развитие на зелен / син туризъм. Ергономичният одит установи отсъствие на основни ергономични стандарти за здравословно и безопасно работно място. Електромагнитно замърсяване и геопатологичен стрес не бяха установени. Мнението на мениджърите за въздействието на условията на околната среда върху качеството на Wellbeing, включително медицинските СПА услуги, е твърде различно и зависи от професионалната експертиза на персонала и профила на клиента. Всички клиенти се нуждаят от специфични геомедицински данни за оценка на здравословния риск и ергономичен одит на хотели и уелнес оборудване. Беше представен иновационен концептуален модел за устойчиво развитие на Wellbeing и медицинския СПА туризъм в България въз основа на някои геомедицински показатели. Всички те са приложими за планиране на действия, анализ на риска и балансирано развитие на Wellbeing индустрията.

121. Staneva, K. 2016. Management of Geomedical tourism. Knowledge, International Journal Scientific Papers, vol. 14.3, 1163-1169. ISSN 1857-92.

Abstract: A special innovative tourism product including medical rehabilitation in forest environment, healthy walking, Geo Wellness /eco SPA and additional touristic services under medical control are presented. The key elements for creation of Geomedical destinations as duration of destination, seasonal conditionality, Geo medical information/ clients' health risk information, accessibility to the site, logistic information, accommodation information- wild and traditional type, recreation services information and additional touristic services information are described. The management of Geomedical tourism is connecting to logic framework, including an analysis of client's interest, resources potential and additional touristic services; planning with identification of target groups, touristic routes and touristic benefits; marketing-description of generating market and market allocation chart. The core of creation is Geomedical environmental assessment. Some management problems were outlined- management of HR, contractors and touristic infrastructures. The creation of market strategy has to be in line with brand positioning and product's positioning strategy including implementation of HSE certification.

Резюме: Представя се иновативен специализиран туристически продукт, който включва медицинска рехабилитация в природна среда, здравословно ходене, Geo Wellness, еко SPA и допълнителни туристически услуги, провеждани под медицински контрол. Основните елементи, необходими за разработване на такава дестинация като продължителност, сезонна предопределеност, геомедицинска информация за здравословния риск, достъпност до средата, данни за типа на базата за нощуване, рекреационните и допълнителните туристически услуги, които се предлагат на туристите са описани. Мениджмънтът на геомедицинския туризъм е свързан с логическа рамка, която включва анализ на средата и ресурсния потенциал, планиране на дейностите с идентификация на целевите групи туристи, маршрутите и ползите за участващите страни и маркетингова позиционираща стратегия. Същността на продукта е геомедицинската оценка на средата и изработване на индивидуален рекреационен план за клиентите. Разгледани са някои проблеми, свързани с организирането и предлагането на туристическия продукт, като са предложени решения, свързани с управление на персонала, контракторите и въвеждането на стандарти за HSE.

122. Staneva, K. 2016. Challenges and changes in the development of international tourism destinations with focus on rebuilding structures after economical, political and natural crisis. БСУ, т. I, 110-115. ISBN 978-619-7126-27-3.

Abstract: The crisis's impact on international tourism destinations architectonics was described. Some new problems after crisis were evaluated- reduction of tourism activity, cancellations of services and lack of security for tourists. A Special "Restart, Relocate and Rebuild" concept was created. Some stimulus for ignoring the negative foot print of crises on touristic destinations can be regarded as solutions.

Резюме: Описано е въздействието на кризата върху архитектурната архитектура на международните туристически дестинации. Бяха оценени нови проблеми, възникващи след кризата - намаляване на туристическата активност, отмяна на услуги и липса на сигурност за туристите. Разработена е концепция за рестартиране, прелокация и възстановяване на туристическите дестинации. Някои стимули за пренебрегване на негативната криза на туристическите дестинации могат да се разглеждат като решения.

123. Станева, К., Е. Маринов Е., 2016. Приложение на антропометричните показатели като индикатор за екологично замърсяване. Издателски комплекс на НБУ „В. Левски“. НБУ, т. 8, 169-178. ISSN 1314-1937.

Abstract:A connection between poor environmental conditions, growth and harmonious development was established. The presence of unfavorable ecological factors leads to reduction in the rate of growth of the organism. The aim of the study was to track changes in the height and weight of pupils who are living in areas with different levels of environmental load. Material and Methods: 192 students which live in areas with different environmental characteristics - Sofia center and Bankya were examined. The height, body weight and chest were measured. The body mass index (BMI), an index of Vervek and coefficient of heterochrony. Results: The obtained results show that there is a deterioration of physical development of children living in unfavorable environment (Sofia- center). The higher percentage of children with non harmonious physical development was described in urban environment conditions. Conclusions: Deteriorating environmental parameters affect the physical development of children.

Резюме: Установена е връзката между влошени екологични условия, растеж и хармонично развитие. Наличието на неблагоприятни екологични фактори води до намаляване на темповете на растеж на

организма. Целта на проучването е да проследи промените в ръста и теглото на учениците, които живеят в райони с различно екологично натоварване. Материали и методи: Проучени бяха 192 ученици, които живеят в райони с различни екологични характеристики - София център и Баня. Измерени са височината, телесното тегло и гърдите. Индексът на телесна маса (BMI), индекс на Vervek и коефициент на хетерохрония. Резултати: Получените резултати показват влошаване на физическото развитие на децата, живеещи в неблагоприятна среда (София-център). По-високият процент на децата с нехармонично физическо развитие е описан в условията на градската среда. Заключение: Влошаването на параметрите на околната среда влияе върху физическото развитие на децата.

124. Станева, К., Цветкова Е. 2016. Геомедицинска оценка на качеството на живот в урбанизирана среда. Издателски комплекс на НВУ „В. Левски”, 162-168. ISSN 1314-1937.

Abstract: A geomedical assessment of quality of life in urban environment. A study on the area of a petrol station in Plovdiv, Bulgaria has shown soil pollution which correlates with the complicated conditions in an urban environment. Increased geomedical risk has been established for the population of the area around the petrol station. Also, refueling poses a serious geomedical risk to air quality. The risk of groundwater contamination has increased together with health risks of exposure to hydrocarbons from the BTEX group. The geomedical assessment was tested as an indicator of quality of life.

Резюме: Целта на настоящето проучване е да се направи анализ на качеството на параметрите на околната среда в градски условия и да се направи геомедицинска оценка на резултатите по отношение на качество на живот и здравен статус.

Установен е завишен геомедицински риск за населението и учащите се от прилежащата територия на бензиностанцията. При зареждане с гориво има сериозен геомедицински риск за качеството на атмосферния въздух както за населението, така и за работещите. Завишен е рискът за качеството на подземните води, които биха могли да се контаминират, а също и здравният риск при експозиции с въглеводороди от групата на BTEX, които са канцерогенни. Във възможностите на геомедицинската оценка на параметрите на околната среда е да се ползва като индикатор за качество на живот.

125. Staneva, K. 2017. Crises impact on the tourism industry development. Croatian Direct Marketing Association Conference, Book of papers, 63-73. ISSN 2459-7953. Croatia.

Abstract: Tourism industry depends on society development, public responsibility and political environment. The crises impact on international tourism destinations architecture was described. Some changes as safety culture and new tourism landscape were outlined. A responsible tourism industry model with focus on “Restart, Relocate and Rebuild” concept was presented. The profile of tourism industry is characterized by dynamic, flexible and open environment, the changed travel propensity, demand consumption patterns and very new tourists’ motivation and scope of travelling. The challenges related to the construction of a new type of safety facilities, provide effective energy, water and waste management, development of new food supplies, to protect cultural heritages and environment of local communities with respect to human health. The rebuilding plan is concerned with implementation of advance innovation and technology strengthening of regional and interregional support and understanding of the changed market and creation of new safety tourist products. The high possibility of digital tourism networks have to apply to establish Responsible Tourism Industry. All stakeholders can incorporate technologies and digital processes that respond to changed tourism landscape and creation of new psycho emotional comfort for tourists today.

Резюме: Туристическата индустрия зависи от развитието на обществото, обществената отговорност и политическата среда. Описано е влиянието на кризите върху архитектурата на международните туристически дестинации. Бяха очертани някои промени като култура на безопасност и нов туристически профил. Разработен е модел на отговорен туристически бранш с акцент върху концепцията за рестартиране, преместване и възстановяване. Профилът на туристическата индустрия се характеризира с динамична, гъвкава и отворена среда, променена склонност към пътуване, модели на потребление и много нови мотиви и туристически мотиви. Предизвикателствата, свързани с изграждането на нов тип съоръжения за безопасност, осигуряват ефективно управление на енергията, водата и отпадъците, разработване на нови хранителни запаси, защита на културното наследство и околната среда на местните общности по отношение на човешкото здраве. Планът за възстановяване е насочен към внедряване на напреднали иновации и технологично укрепване на регионалната и междурегионална подкрепа и разбиране на промени в пазара и създаване на нови туристически продукти за безопасност. Голямата възможност, която предоставят дигиталните туристически мрежи трябва да се приложат за създаване и поддържане на отговорен туризъм. Всички заинтересовани страни могат да участват с технологии и дигитални процеси, които отговарят на променения профил на туризма, насочен към постигане на психо-емоционален комфорт за туристите днес.

126. Digitalization impact on quality of tourism destinations. Croatian Direct Marketing Association Conference, Book of papers, 73-81. ISSN 2459-7953. Croatia.

Abstract: Quality of tourism services depends on content of information and presentation. Digitalized data is very successful tool for development of creative tourism destinations. Basic data becomes a determinative of tourism organizations today. The main question is: what kind of information needs destination management team? We can describe framework of new disseminated information on social networks, mobile platforms, smart technology for travelers as “Bluesmart” luggage and municipality security information system. The main results of presented study are an assessment of basic tourism resources, audit of digital presences of destinations, comprehensive assessment in line with global trends and assessment of changed tourism environment after political, natural and economic crises. An innovation concept model for content of destination’s roadmap was described. A very new strategy contents different information boxes: geomedical audit of destination’s region, risk assessment of public safety and relocation plan for tourists. Drawing a new Destination’s Roadmap we can optimize digitalized tourism information and improve quality of tourism services, help managers to bring the human factor back into the process of destination’s digitization.

Резюме: Качеството на туристическите услуги зависи от съдържанието на информацията и презентацията. Дигитализираните данни са много успешен инструмент за развитие на креативни туристически дестинации. Основните данни днес са определящи за туристическите организации. Основният въпрос е: от какъв вид информация се нуждае екип за управление на дестинациите. Можем да опишем рамката на новата разпространена информация в социалните мрежи, мобилните платформи, „смайт” -интелигентната технология за пътниците като информационна система за сигурност на багажа и общинска сигурност „Bluesmart“. Основните резултати от представеното изследване са оценка на основните туристически ресурси, анализ на нивото на дигитализиране на дестинациите, цялостна оценка в съответствие с глобалните тенденции и оценка на променената туристическа среда след политическа, природна и икономическа криза. Описан е модел на иновационна концепция за съдържанието на пътната карта на дестинацията. Стратегията съдържа различни информационни сегменти: геомедицински одит на региона на дестинацията, оценка на риска за обществената безопасност и план за прелокация на туристите. Като изготвим нова пътна карта за дестинацията, можем да оптимизираме дигитализираната туристическа информация и да подобрим качеството на туристическите услуги, да помогнем на мениджърите да върнат човешкия фактор в процеса на цифровизация на дестинацията.

127. Staneva, K. 2017. New wave of education in tourism – challenges and solutions. Knowledge, vol. 17.1, 313-318. ISSN 2545-4439.

Abstract: The dynamic geopolitical situation, new tourists needs and changing education environment in the area of tourism, provoked all professionals to create a special training model in BSc and MSc degree programs for their students. How do we guide students to the right knowledge just as they need to learn it? Recent education and all problems in the same area are the most important tools for sustainability development of our society. We need to rethink human aspect of University training and restore it. Education of Alternative tourism is very impressive place for discussion with employee and representatives of professional associations in tourism. A suitable choice of basic professional competency of graduated students which related to content of main disciplines was the core of presented research (2014-2017). Delphi method was applied in the study. Managers’ opinion about competency of graduated students is in line with Law of Tourism and Regulation for certification of SPA, Wellness and Thalasso centres in Bulgaria and changed work environment. Using obtained results from case study, we can describe the main problems for employees and challenges for students. Obviously the tourism sector needs adaptable professionals, creative practitioners and innovative methods of education. Our education system needs of more flexible infrastructure of learning. A very new education model is presented: Innovative, Adaptive and Creative Curriculum (IACC). It will corresponding to tourist demand and supply in Europe: SPA, Wellness, Forest recreation tourism, Geomedical Tourism, Paleontological tourism, Wellment tourism and Hunting-fishing Tourism. Keywords: Education model, tourism, challenges, solutions, dual education.

Резюме: Динамичната геополитическа обстановка, туристическото търсене и променящата се образователна среда в областта на туризма, провокираха всички професионалисти да създадат специален образователен модел в бакалавърските и магистърските програми за обучение на своите студенти. Как да насочваме студентите към правилните знания, точно от какво се нуждаят за успешна реализация? Съвременното образование и свързаните с него проблеми са най-важните инструменти за устойчиво развитие на обществото. Необходимо е да преосмислим човешкия аспект в университетското образование и да го възстановим. Образованието на алтернативния туризъм е много впечатляващо място за обсъждане работодателите и представителите на професионалните асоциации в областта на туризма. Подходящият избор на базова професионална компетентност на завършилите студенти, свързана със съдържанието на основните дисциплини, беше същността на представените изследвания (2014-2017 г.). В проучването е приложен методът Delphi. Мнението на мениджърите относно компетентността на завършилите студенти е

в синхрон със Закона за туризма и Наредбата за сертифициране на СПА, Wellness и Thalasso центрове в България, както и с променената работна среда. Използвайки получените резултати от проучването, можем да опишем основните проблеми на заетите в сферата на туризма и предизвикателствата пред студентите. Очевидно секторът на туризма се нуждае от адаптивни професионалисти, креативни практики и иновативни методи в образованието. Нашата образователна система се нуждае от по-гъвкава инфраструктура за обучение. Представен е нов образователен модел: иновационен, адаптивен и креативен учебен план (ИАК). Той отговаря на търсенето и предлагането на туризма в Европа: СПА, Уелнес, Горски рекреационен туризъм, Геомедицински туризъм, Палеонтологичен туризъм, Уелмент и Ловен риболов Туризъм.

128. Станева, К. 2017. Предизвикателства пред здравния туризъм в България. Международно научно списание за иновации „Рекреативна & Wellness Индустрия и Нишов Туризъм“, 31-35. ISSN: 1314-3433. <https://scjournalbg.globalwaterhealth.org/wp-content/uploads/2018/12/krasimira-staneva-predizvikatelstva.pdf>

Abstract: The survey summarizes data on the availability of tourist resources - natural and anthropogenic, quality of the environment, availability of qualified specialists and good learning environment (2007-2017 period). A conceptual model for the development of health tourism in the country was presented. Following the strategic documents in the field of tourism, the guidelines for the development of the health tourism could be outlined. They are relevant and based on the estimated conditions - the available tourist natural resources, the built tourist infrastructure, the quality of the environment and the availability of a good learning environment. Based on the presented theoretical analysis, we consider it appropriate to highlight the good opportunities for Bulgaria. The focus is on the territorial level, where there are the available tourist resources, which produce a certain tourist product. Certainly, the institutional strand has a definite role to play but the local territorial level has its responsibilities throughout the management process - planning, organization, coordination and control. If the systematic approach to organizing the management process is applied, it is quite clear to define the main responsibilities at the local (territorial) and company level. A key role for progress in this area is the reconsideration of the opportunities offered by the existing natural environment and material base, the realization of necessary changes in the overall organization of the sector through the introduction of innovative tourism products.

Резюме: Проучването обобщава данни по отношение наличие на туристически ресурси- природни и антропогенни, качество на околната среда, наличие на квалифицирани специалисти и добра учебителна среда (период 2007-2017 г.). Представен е идеен модел за развитие на здравния туризъм в страната. Следвайки стратегическите документи в областта на туризма, биха могли да се очертаят и насоките за развитие на здравния туризъм. Те са съотносими и се базират на оценените предпоставки - наличните туристически природни ресурси, изградената туристическа инфраструктура, качествената характеристика на околната среда и наличието на добра учебителна среда. На основа на представения теоретичен анализ считаме за целесъобразно да изведен добрите възможности за България. Фокусът е на териториално ниво, където са разполагаемите туристически ресурси, с които се произвежда определен туристически продукт. Определено рамкираща роля има институционалното направление, но местното териториално ниво е със своите отговорности в целия процес на управление- планиране, организиране, координация и контрол. Ако се приложи системния подход при организиране на управленския процес, съвсем ясно могат да се дефинират и основните отговорности на местно (териториално) и фирмено ниво. Ключова роля за напредъка в тази област има преосмислянето на възможностите, които предоставя съществуващата природна среда и материална база, осъзнаването на необходими промени в цялостната организация на сектора чрез въвеждане на иновативни туристически продукти.

129. Станева, К., Маламов, В. 2017. Модел за общинска туристическа идентичност. Издателски комплекс на НВУ „В. Левски“ т. 5, 116-124. ISSN 1314-1937

Abstract: A model of Municipal Tourism Identity has been developed, based on the assessment of tourism resources and tourist interest. It focuses on regional management of tourism resources, Municipal security and changed market condition after political, natural and economical crises. The aim of model is to create new tourist products. The model is seen as a real opportunity to ignore the negative impact of crises on the sustainable development of tourism.

Резюме: За периода на проучването се разработиха концептуални модели за устойчиво развитие на туризма за 35 общини, базирани на динамиката на сектора, свързана с периоди на политически, икономически и природни кризи. По своята същност представеният модел за Общинска туристическа идентичност е математичен. Изграждането на експериментално-статистически модел на равнище туристически комплекс е предпоставка за подобряване вземането на управленски решения въз основа на подобрената информационна осигуреност при математическо моделиране. Това от своя страна е необходимо условие за насърчване на инвестициите, стимулиране на туристическия пазар и на пазара на труда и основа за ефективно разпределение на ресурсите.

130. Станева, К. 2017. Палеонтологическа туристическа дестинация Родопски палеоген. Геология и минерални ресурси, 1-2, 38-42. ISSN 1310-2265.

Abstract: Bulgaria has a unique chance for image positioning on the tourist market, using its paleo-floral deposits and geological phenomena, which can successfully be included not only in the cultural heritage but also in the tourist branding. The presence of natural paleontological discoveries with a fossil flora from the Rhodopean Paleogene create prerequisites for modeling of successful tourist destinations, which is offered for the first time in the country. The tourism resources in the Rhodopi region have been identified, with an analysis of the geological conditions, the paleo-floristic fields and the accessibility to the natural discoveries in the Mestenski and Polkovnik Serafimovski grabens. An assessment of the potential for development of paleontological tourism in the Rhodope region was made.

Резюме: България притежава уникален шанс за имиджово позициониране на туристическия пазар, използвайки своите палеофлористични находища и геоложки феномени, които успешно могат да бъдат включени не само в културното наследство, но и в туристическото брендиране. Наличието на естествени палеонтологически разкрития с фосилна флора от Родопския палеоген създават предпоставки за моделиране на успешни туристически дестинации, което се предлага за пръв път в страната. Идентифицирани туристически ресурси в район Родопи, като е направен анализ на геоложките условия, палеофлористичните находища и достъпността до естествените разкрития в Местенски и Полковник Серафимовски грабен. Направена е оценка на потенциала за развитие на палеонтологическия туризъм в район Родопи.

131. Staneva, K. 2018. Wellbeing tourism management in Balkan (Bulgarian experience). Knowledge – International Journal, vol. 22.2, 597-601. ISSN 2545-4439. Macedonia.

Abstract: The idea of sustainable development of Wellbeing tourism in Balkan region is relating to well-balanced using of nature tourism resources, establishing of national vision about Wellbeing tourism development and branding of authentic Wellness programs, belonged to specific national recreation traditions. The main prerequisites for sustainability development of this tourism product are green environment, thermal springs, clean mountain and recreation potential of the climate and landscape. On the other hand, the high qualified personnel is a big advantage in the managing process. The aim of investigation was to test different geomediцински indicators that are successfully applied by the World Tourism Organization for measurement of Sustainable Tourism Development and to find applicable ones for Bulgarian Wellbeing tourism. 20 SPA /Wellness hotels, located in regions with different environmental characteristics were examined. The objects were divided into four examined groups: EG1- hotels in urban area, EG2- mountain environment area, EG3- Black Sea area, EG4 (Control group): mountain areas in Austria (Vorarlberg land) and Black forest (Germany). Some geomediцински characteristics of environment were applied as indicators for sustainability development of Wellbeing tourism: quality of mineral waters, underground waters and soils, ergonomic audit of hotels equipment and Delphi study of Manager's opinion about environment quality. Results: Comparing the chemical composition and healing effect of the mineral waters from Belchin, Devin, Pomorie and Velingrad since 2007 to 2014 year, we can conclude there is a sustainability of quantity and quality characteristics of mineral springs. Comparing the main touristic sources in Bulgaria with the resources for recreation of Alpine Wellness and Nordic Wellbeing we can describe the architectonics of presented Wellbeing model. Obviously, Wellbeing does not have to be costly. It is very simply to offer recreation in fresh nature and healthy home-made food. But it is not enough for develop a successful and sustainability tourism product. We need realize our vision: Healthy from the Nature, but with respect to environment and human health.

Резюме: Идеята за устойчиво развитие на благосъстоянието на туризма в Балканския регион е свързана с добре балансираното използване на природните туристически ресурси, създаване на национална визия за развитие на благосъстоянието на туризма и брендиране на автентични уелнес програми, принадлежащи към специфични национални традиции за отдых. Основните предпоставки за устойчиво развитие на този туристически продукт са зелена среда, термални извори, чист планински и рекреационен потенциал на климата и ландшафта. От друга страна, висококвалифицираният персонал е голям актив в процеса на управление. Целта на това изследване е да се тестват различни геомедицински показатели, които успешно са приложени от Световната туристическа организация за измерване на устойчивото развитие на туризма и да намерят подходящи за българския туризъм благосъстояние. Бяха разгледани 20 SPA / Wellness хотели, разположени в региони с различни екологични характеристики. EG1 - планински райони, EG3 - Черноморска зона, EG4 (контролна група): планински райони в Австрия (земя Форарлберг) и Блек форест (Германия). Някои геомедицински характеристики на околната среда са приложени като показатели за устойчиво развитие на благоденстващия туризъм: качество на минералните води, подземни води и почви, ергономичен одит на хотелското оборудване и Delphi проучване на мнението на мениджъри за качеството на околната среда. Резултати: Сравнявайки химическия състав и лечебния ефект на минералните води от Белчин, Девин, Поморие и Велинград от 2007 до 2014 година, можем да заключим, че има устойчивост на

количествените и качествени характеристики на минералните извори. Сравнявайки основните туристически ресурси в България с ресурсите за възстановяване, прилагани за „алпийския уелнес” и скандинавски уелбийнг”, можем да опишем архитектурната схема на представения модел за развитие на Wellbeing туризъм.

- 132. Staneva, K, Vachkova E.** 2018. Evaluation of the potential of the cross-border region Bulgaria-Serbia for the development of Wellness, medical SPA and SPA tourism – possibilities and perspectives. CroDiM, vol. 1, No 1, 1-10.e-ISSN 2584-7236. Croatia.

Abstract. The aim of this study is to analyze the potential of the Bulgaria- Serbia cross-border region for the development of balanced Wellness and SPA tourism concerning the medico-biological and medico-social assessment of tourism resources and professional competencies of the employees. More than 30 mineral springs and 21 tourist sites have been studied. There are good medicobiological conditions for the development of intensive medical SPA, Wellness and SPA Tourism. The combination of free spring flow and specific climate conditions is a big advantage for the development of highly specialized tourism as the medical SPA. On the other hand, the lack of a working model to control health risk, environmental and safe working conditions in SPAs is one of the obstacles for the development of this kind of tourism. The obtained results show the need to develop specific skills and professional competencies of the personnel. A new model for management of Wellness and SPA Tourism, based on competency modeling is presented. The core idea of this model is to find a good balance between indoor and outdoor environment, highly qualified personnel and quality services. The necessity of establishing a competency framework and certifying the medical SPA and SPA services, implementing the quality management system (QMS) and health risk assessment system (HSE) is outlined with the view of promoting the specialized tourism product on the international market.

Резюме: Целта на това изследване е да се анализира потенциалът на трансграничния регион България - Сърбия за развитието на балансиран уелнес и СПА туризъм по отношение на медико-биологичната и медико-социалната оценка на туристическите ресурси и професионалните компетенции на служителите. Изследвани са над 30 минерални извора и 21 туристически обекта. Съществуват добри медико-биологични условия за развитие на интензивни медицински СПА, уелнес и СПА туризъм. Комбинацията от свободен пролетен поток и специфични климатични условия е голямо предимство за развитието на високоспециализиран туризъм като медицинска СПА. От друга страна, липсата на работещ модел за контрол на здравния риск, екологичните и безопасни условия на труд в СПА е една от пречките за развитието на този вид туризъм. Получените резултати показват необходимостта от развитие на специфични умения и професионални компетенции на персонала. Представен е нов модел за управление на Уелнес и СПА туризъм, базиран на компетентностно моделиране. Основната идея на този модел е да се намери добър баланс между вътрешна и външна среда, висококвалифициран персонал и качествени услуги. Очертана е необходимостта от изграждане на компетентностна рамка и сертифициране на медикъл СПА и СПА услуги, внедряването на системата за управление на качеството (СУК) и системата за оценка на здравния риск (HSE) с цел популяризиране на специализирания туристически продукт на международния пазар.

- 133. Staneva, K.** 2018. Paleontological tourism as a new marketing approach in Bulgaria. Croatian Direct Marketing Association Conference, Book of papers, 89-96. ISSN 2459-7953. Croatia.

Abstract: Bulgaria has a unique chance of identifying the tourism market using its paleobotanical deposits and geological phenomena that can successfully be included not only in the cultural heritage list but also in the tourist branding. The presence of natural paleontological surface outcrops with a fossil flora from the Rhodopean Paleogene create real conditions for modeling of successful tourist destinations, which is offered for the first time in the country. The tourism resources in the Rhodopes mountain have been identified, with an analysis of the geological conditions, the paleobotanical records and the accessibility to the natural fossil sites in the area of Mesta and Polkovnik Serafimovo grabens. An assessment of the potential for development of paleontological tourism in the Rhodopes region was made.

Резюме: България има уникален шанс да идентифицира туристическия пазар, използвайки своите палеоботанични находища и геоложки феномени, които могат успешно да бъдат включени не само в списъка на културното наследство, но и в туристическия брандинг. Наличието на естествени палеонтологични разкрития с фосилна флора от Родопския палеоген създават реални условия за моделиране на успешни туристически дестинации, които се предлагат за първи път в страната. Идентифицирани са туристическите ресурси в Родопите, с анализ на геоложките условия, палеоботаничните данни и достъпността на фосилните находища в района на Места и Полковник Серафимово. Направена е оценка на потенциала за развитие на палеонтологичния туризъм в Родопите.

134. Станева, К. 2018. Cultural heritage and mineral springs-resources for the development of local tourist product. Knowledge – International Journal, vol. 28.7, 2485-2490. ISSN 2545 – 4439. Macedonia.

Abstract. The main prerequisites for the development and realization of a combined local tourist product are natural and anthropogenic tourism resources combined with a preserved environment. Nine cultural and historical and seven medical SPA and SPA destinations included in the portfolio of the Ministry of Tourism in Bulgaria were researched. The tourism resources and the quality of the environment have been evaluated, using our previous research data. All of destinations under study have a preserved natural environment and some of the sites included in these destinations are national and climatic resorts. There is a good combination of appropriate resources for the development of a combined tourist product, concentrated in the same geographic area. For the realization of the combined tourist product is necessary to stimulate the integrated regional development of tourism through the formation of appropriate organizational structures, coordination of the supply and implementation of a regionally differentiated state tourism policy. The conservation and sustainable use of tourism resources is crucial to the creation of the product. The high-class tourist services as VR and AR form of the service are interesting. They provide leisure time management, "Second screen" marketing and psycho-emotional comfort for the client, which is aimed at a high quality of life. There is a need for an expert approach, which is related to balanced management of mineral waters at the municipal level and maintenance of the quality of the offered services in the field of cultural tourism and good information tourist system combined with adequate management of the personnel competencies. Obviously, the Municipalities role and responsibility offering the combined tourist product is in line with development and implementation of the Municipal Tourist Reservation System, the Municipal Tourist Security System and Conceptual Models for the Development of Balanced Tourism based on an analysis of the tourist footprint. The role of marketing innovation focused on customer behavior and the psycho-emotional impact of the tourism product is growing also in the long term.

Резюме: За изработване и реализиране на комбиниран локален туристически продукт водещите предпоставки са природните и антропогенните туристически ресурси в съчетание със съхранена околна среда. Проучени са девет културно-исторически и седем балнео и СПА дестинации в страната, които са включени в портфолиото на Министерство на туризма. Оценени са туристическите ресурси и качеството на околната среда, ползвайки предишни наши изследвания. Проучените дестинации се отличават със съхранена природна среда, а част от включените обекти в тези дестинации са национални климатични курорти. Налице е добро съчетание на подходящи ресурси за развитие на комбиниран туристически продукт, съсредоточени в един и същи географски район. За реализиране на комбиниран туристически продукт е необходимо да се стимулира интегрирано регионално развитие на туризма чрез формиране на подходящи организационни структури, координация на предлагането и прилагане на регионално диференцирана държавна туристическа политика. Опазването и устойчивото използване на туристическите ресурси е с определящо значение за създаването на продукта. Интерес представляват туристическите услуги от висок клас - VR и AR форма на услугата. Те предоставят управление на свободното време, "Second screen" маркетинг и психоемоционален комфорт на клиента, което е насочено към високо качество на живот. Очертава се необходимост от експертен подход, който се свързва с балансирано управление на минералните води на общинско ниво и поддържане на качеството на предлаганите услуги в областта на културния туризъм и на добра информационна туристическа система в съчетание с адекватно управление на компетентностите на персонала. Безспорно на преден план излизат отговорността на общините, предлагащи комбиниран туристически продукт за разработване и внедряване на Общинска туристическа резервационна система, Общинска система за сигурност на туриста и Концептуални модели за развитие на балансиран туризъм, базирани на анализ на туристическия отпечатък в района. Нараства и ролята на маркетинговата иновация, фокусирана върху клиентското поведение и психоемоционално въздействие на туристическия продукт в дългосрочен план.

135. Станева, К. 2018. Палеонтологически ресурси за туризъм в Р. България. KNOWLEDGE – International Journal, vol. 28.7, 2475-2478. Skopje, Macedonia. ISSN 2545 – 4439. Индексирано в EBSCO.

Abstract. A specific approach is needed based on a comprehensive study of both tourist resources and habitats / natural findings of fossils for develop a successful tourist product targeting customers who have interests in paleontology. The aim of the study is to evaluate the possibilities of modeling paleontological destinations in the country using leaf imprints and fossils. Fossils have their unique origins. They are formed at a certain point in geological development and in a specific geographic location. In this respect, by their genesis and common character, they are non-renewable resources of high scientific, educational, commercial and amateur value, which can be considered as a tourist resource. Two different paleontological outcrops have been studied: the Lovech Urgonian Group in Northern Bulgaria and the Smolyan Palaeogene Basin in the Western Rhodopes. Destination Lovech Urgonian Group: sampling rocks with finds of Orbitolina, Foraminifera, Algae, coral, Gastropoda, Bivalvia associated with coral reefs in the sedimentary rocks of the Lovech Urgonian Group are situated in the region of Veliko Tarnovo and Lovech. They are connected to a Urgonian paleo Sea, whose age is Low

Cretaceous. Destination Smolyan Paleogene basin: different leaf imprints are found in the sedimentary rocks, representatives of the families Platanacea, Fagaceae, Lauraceae, Pinaceae, Podocarpaceae and others with different ecological characteristics. The paleo-floristic diversity shows a dynamic climatic situation through the Paleogene period in this region. The tourists accessibility to the natural revelations of paleo-reefs in North Bulgaria and of the palaeoflora outcrops in the Smolyan region is assessed. An assessment of the tourist infrastructure, the existence of geological landscapes, panoramic views and paleontological museum expositions has been made. The specialized paleontological museums in the country are limited in number. And the offering of paleontological tourist destinations is the opportunity for tourists with interests in the natural history and the live evolution to find a suitable form for satisfying their special interests.

Резюме: За разработването на успешен туристически продукт, насочен към клиенти, които имат интереси в областта на палеонтологията, е необходим специфичен подход, който се основава на комплексно проучване както на туристическите ресурси, така и на находищата/ естествените разкрития на вкаменелости. Цел на проучването е да се оценят възможностите за моделиране на палеонтологически дестинации в страната, използвайки листни отпечатащи и фосили. Вкаменелостите се отличават с уникалния си произход. Те се образуват в определен момент от геоложкото развитие и на точно определено географско място. В тази връзка по своя генезис и обща характеристика те са невъзобновяеми ресурси с висока научна, образователна, търговска и любителска стойност, които могат да се разглеждат като туристически ресурс. Проучени са две различни по своето съдържание палеонтологически находища: Ловешката ургонска група в Северна България и Смолянския палеогенски басейн в Западни Родопи. Дестинация Ловешка ургонска група: Интересните находки от орбитолини, фораминифери, водорасли, корали, гастроподи, бивалвии, свързани с коралови рифове в скалите от Ловешката ургонска група се разкриват в района на градовете Велико Търново и Ловеч. Те са свързани с палео море, чиято възраст е долнокредна. Дестинация Смолянски палеогенски басейн: в скалите са установени листни отпечатащи, представители от семействата Platanacea, Fagaceae, Lauraceae, Pinaceae, Podocarpaceae и др., които са с различна екологическа характеристика. Палеофлористичното разнообразие показва динамична климатична обстановка през палеогена в този район. За целите на моделирането са оценени достъпността на туристите до естествените разкрития на палео рифове в Северна България и на палеофлора в Смолянския регион. Направена е оценка на туристическата инфраструктура, наличието на геоложки пейзажи и музейни експозиции. Специализираните палеонтологически музеи в страната са ограничен брой, с което предлаганите туристически дестинации дават възможност на туристи с интереси в сферата на естествената история и развитието на организмовия свят да намерят подходяща форма за удовлетворяване на своите интереси.

136. Staneva, K., 2019. Trends and challenges to health tourism case study Bulgaria-Serbia region. Knowledge – International Journal vol. 30.6, 1741-1745. ISSN 2545-4439. Macedonia.

Abstract. The aim of this study is to evaluate potential of Cross-border region Bulgaria- Serbia for development of sustainability health (medical SPA and SPA tourism) destinations, using geomedical and social – economical assessment of tourism resources. More than 30 mineral springs (13 were selected) and 180 touristic objects have been studied – 13 (were selected) (2018). There are good medico-biological conditions for the development of intensive medical SPA, Wellness and SPA tourism. The combination of free spring's flow and specific climate conditions is a big advantage for the development of high specialized tourism destination as medical SPA. An algorithm is proposed for modeling a representative tourist destination in the field of health, medical SPA and wellness tourism. It is connected to the development of new tourist services - accessible and varied, aimed to a new target group of high price customer segment, focusing on local resources - scenic views, natural landmarks, specific landscape, local traditions and preserved environment. Destination management is related to its availability and development of alternative routes. The resilience of the health tourism destination is determined by its special social focus - creation and maintenance with a view to overcoming difficulties in the local economy and improving the quality of life of the local population also. For the success of those complex tourist product, it is necessary to manage different nonconditional market sources, which implies the dominant role of digital marketing and application of virtual tourism tools to attract satisfied customers.

Резюме: Целта на представяното научно изследване е да се оцени потенциала на трансграничния район България-Сърбия за развитие на успешни здравно-туристически дестинации като се приложат геомедицински и социално-икономически анализ. Проучени са повече от 30 минерални извора, от които са селектирани 13 минерални извора в специфични географски райони (2018). Направена е медико-биологична оценка на термалните води, оценени са природните и антропогенните ресурси за туризъм. Спомощта на геомедицинския анализ са очертани перспективни райони за развитие на успешни туристически дестинации. Проучени са 180 туристически обекта, предлагащи СПА услуги в района. Направена е сравнителна характеристика на 13 туристически обекта от България и Сърбия,

включени вонлайн резервационна система, като са отчетени необходимите индикатори за развитие на туристическа дестинация: достъпност до обектите, възможност за целогодишно предлагане на здравни туристически услуги, наличие на квалифициран персонал, приложение на дигиталния маркетинг, развитие на Общинска туристическа резервационна система, както и такава за туристическа сигурност. Предложен е алгоритъм за моделиране на представителна туристическа дестинация в областта на здравия, медикал СПА и уелнес туризма. Той се свързва с разработване на нови туристически услуги - достъпни и разнообразни, насочени към нова целева група от висок ценови клиентски сегмент, фокусирани върху местните ресурси - живописни гледки, природни забележителности, специфичен ландшафт, местни традиции и съхранена околна среда. Управлението на дестинацията е свързано с нейната достъпност и разработване на алтернативни маршрути. Устойчивостта на здравно-туристическата дестинация се определя и от нейния социален фокус – създаване и поддържане с оглед преодоляване на затруднения в местната икономика и подобряване качеството на живот на местното население. За успеха на такъв комплексен туристически продукт е необходимо да се управляват различни от традиционните пазарни източници, което предполага доминираща роля на дигиталния маркетинг и приложение на виртуалните туристически инструменти за привличане на удовлетворени клиенти.

137. Staneva, K., 2019. Paleontological tourism as a new marketing approach in Bulgaria. CroDiM, Vol. 2, No. 1, 117-123. e-ISSN 2584-7236.

Abstract: Bulgaria has a unique chance of identifying the tourism market using its paleobotanical deposits and geological phenomena that can successfully be included not only in the cultural heritage list but also in the tourist branding. The presence of natural paleontological surface outcrops with a fossil flora from the Rhodopean Paleogene create real conditions for modeling of successful tourist destinations, which is offered for the first time in the country. The tourism resources in the Rhodopes mountain have been identified, with an analysis of the geological conditions, the paleobotanical records and the accessibility to the natural fossil sites in the area of Mesta and Polkovnik Serafimovo grabens. An assessment of the potential for development of paleontological tourism in the Rhodopes region was made.

Резюме: България има уникален шанс да идентифицира туристическия пазар, използвайки своите палеоботанични находища и геоложки феномени, които могат успешно да бъдат включени не само в списъка на културното наследство, но и в туристическия брандинг. Наличието на естествени палеонтологични разкрития с фосилна флора от Родопския палеоген създават реални условия за моделиране на успешни туристически дестинации, които се предлагат за първи път в страната. Идентифицирани са туристическите ресурси в Родопите, с анализ на геоложките условия, палеоботаничните данни и достъпността на фосилните находища в района на Места и Полковник Серафимово. Направена е оценка на потенциала за развитие на палеонтологичния туризъм в Родопите.

138. Staneva, K. 2019. Geomedical tourism – outdoor health care facilities. Anti-geopathic stress treatment. Knowledge – International Journal, vol. 31, 4, 2485-2490. ISSN 2545-4439. Macedonia.

Abstract: Geopathic stress and electrosmog affect on the human health in different ways. The list of symptoms is varied and very impressive, but the real problems posed for the study require a specialized approach to diagnosing the main causes of its occurrence and determine the presence of a new type of disease which is described by the WHO in 2002 as "Electromagnetic Hypersensitivity Syndrome - EHS". Our attention as researchers focuses on the capabilities of geopathology (geobiology) to identify the causes of geopathic stress and to describe solutions for its neutralization. **The aim of presented study** was to create specialized tourism destination in pure nature for wellbeing and prevention of geopathic stress and electrosmog impact. The goal is to test the geomедical tourism as a special approach and problem solving. **Objects of research:** 16 famous Wellness and SPA destinations from 4 countries: Bansko, Sunny Beach, Pomorie (Bulgaria), Sulzberg- Bregenz (Austria), Ochrid (N Macedonia), Bad Griesbach (Germany) which were examined in 2010-2017. **Methods:** Test of differentiated self-assessment of the functional state (SAN), Applied Kinesiology Test, Geopathic stress Sequences (GSAS) and geomедical assessment of environment. **Results:** the core of Geomedical tourism destination management is a geomедical environment assessment of Climate recreation potential, Forest recreation potential- herbs, woods, lichens, Landscape recreation assessment, Environment assessment, Geopathic stress evaluation, Geological places assessment, Biomedical assessment of natural resources and Wellbeing effect. Some outlined benefits of outdoor recreation including post treatment geopathic stress analysis and Applied Kinesiology test-AK. Their positive results we can apply as an additional key for Geomedical tourism destination's modelling. Our results from SAN test before and after treatment are very motivated to go over it. **Conclusion.** Geomedical tourism as a live style coaching including outdoor physical exercises, anti-stress massages, special nutrition menu, breathing treatment, forest meditation and geotherapy. Obviously, all forms of proactive and reactive healthcare including geomедical practices are part of health prevention tourism. **Outcomes of Geomedical tourism:** Creation and promotion of Individual Well Fare Guidelines for quality of life.

Резюме: Геопатичният стрес и електросмиг влияят върху човешкото здраве по различни начини. Списъкът на симптомите е разнообразен и много впечатляващ, но реалните проблеми, поставени за изследването, изискват специализиран подход за диагностициране на основните причини за неговото възникване и определя наличието на нов тип заболяване, описано от СЗО през 2002 г. като "Електромагнитна" Синдром на свръхчувствителност - EHS. Нашето внимание като изследователи се фокусира върху възможностите на геопатологията (геобиология) за идентифициране на причините за геопатологичния стрес и за решения за неговото неутрализиране. Целта на представеното изследване е да се създаде специализирана уелнес дестинация кат опревенция от кстреса и електросмога. Обекти на изследване: 16 известни Wellness и SPA дестинации от 4 страни: Банско, Слънчев бряг, Поморие (България), Сулцберг-Брегенц (Австрия), Охрид (N Македония), Бад Гризбах (Германия), които бяха изследвани през 2010-2017. Методи: Тест на диференцирана самооценка на функционалното състояние (SAN), Приложен кинезиологичен тест, Геопатогенен стрес тест (GSAS) и геомедицинска оценка на околната среда. Резултати: в основата на мениджмънта на дестинацията за геомедицински туризъм е геомедицинската оценка на потенциала за отдих, горски рекреационен потенциал: билки, дървета, лишей, оценка на ландшафта за рекреация, оценка на околната среда. Очертаха се ползите от отдих на открито, след лечение и Applied Kinesiology test-AK. Техните положителни резултати можем да приложим като допълнителен ключ за моделиране на геомедицинска туристическа дестинация. Нашите резултати от SAN тест преди и след лечението са насърчителни по отношение психоемоционален комфорт. Геомедицинският туризъм като коучинг в стил на живот, включително физически упражнения на открито, анти-стрес масажи, специално меню за хранене, дихателни техники, горска медитация и геотерапия. Очевидно е, че всички форми на проактивно и реактивно здравеопазване, включително геомедицинските практики, са част от здравния профилактичен туризъм. Резултати от Геомедицинския туризъм.

139. Станева, К., 2019. Комплексен здравно-туристически продукт. Издателски комплекс на НБУ „В. Левски”, 162-168. ISSN 1314-1937.

Abstract: Prerequisites for the development of health tourism in Bulgaria have been studied, using a system approach. The method of investigation illustrates the existing medical and complementary services link aimed at improving the quality of life of patient / client. An assessment of the recreational natural resources, the developed infrastructure and the available facilities with highly qualified personnel was made. The proposed synergy model for developing and presenting a comprehensive health-tourism product is based on a correlation between environmental quality, Wellbeing and SPA practices and specialized medical services. The healthcare product is personalized, customer-oriented and is a function of individual health status and interests.

Резюме. Проучени са предпоставки за развитие на здравния туризъм в Р България от позиция на системния подход, който илюстрира съществуващата връзка медицински и допълнителни туристически услуги, насочени към повишаване качеството на животна пациент/клиента. Направена е оценка на рекреационните природни ресурси, развитата инфраструктура и наличната материална база с високо квалифициран персонал. Предложеният синергиен модел за развитие и представяне на комплексен здравно-туристически продукт се основава на взаимовръзка между качество на околната среда, Wellbeing и SPA практиките и специализираните медицински услуги. Здравно-туристическият продукт е персонализиран, насочен към клиента и е функция от индивидуалното здравословно състояние и интереси.

Подпис на кандидата: